БИБЛИОТЕКА СССР им. В. И. Ленина

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Арадувл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гіалгіай обкома, Нохч-Гіалгіай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 5 (2859). | Шоатта, 11 январь, 1964 шу. | Мах 2 кап.

Дика хоамаш

ИТТ ДИ ХЬАЛХА

МагІалбика-Вознесенски майдане шератара шерага дукхагІа хул скважинаш. Мехкдаьттахоша дика тоьж мехкдаьтта доалла моттиг. Мехкдаьтта тоххараштa долхха новкъостал ду МагІалбика тампонажни участка коллективо. Іуйрийна коара араювлаш хул цемент хьоаха йоккхий агрегаташ. Біаьш километраш таьхарча объекташка ший ханнахьа дІа а кхаьча тампонажни балхаш дІадоладу цар. Дукха ха йоаццаш цу участке ерриги 5 агрегат мара яцар, хІаьта хІанз бурув деттача болх беш 14 агрегат я тампонажни цемент хьоахаш. Тампонажникашa новкъостал ду МагІалбика, Іаьла-Юрта бурув деттача конторай коллективашта, «Грознефтеразведка» треста коллектива, иштта кхыча бурув деттача коллективашта.

Къаьстта дика болх беш ва № 28 йолча агрегата машинист Машхоев Бийсолта, моторист Абознн Александр. Цар тІехьяка ду балхаш. Мукъача хана даим шоай агрегатага хьожаш хул уж. Цудухьа миччa хана а болх бе кийча хул агрегат. Вай мехка эггара кІоаргагІа бурув техача а дакъа лаьцар цар шинне. ХІара бетта план 130—140 процент кхоачашъю цар. Коммунистически къахьегама сийлен цІи еннай царна. Иштта дика къахьегаш бз кхыча агрегата тІа болх беш бола Марковский Георгий Герасименко Алексейи. Цар шинне дика новкъостал даьд № 839, 150, 808 йолча скважинашта. Тампонажникаша новкъостал ду кхыча республикашкарча бурув деттарашта а.

Тампонажни оборудованена дика ремонт еш ва слесарь нов. Курсов. Массайолча агрегатага хьежа а хьежа кхоачамбоацараш дІадаха кхув цун. ДІадехача шера план 20 декабре кхоачашйир цар.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеща дог гІоздаькхха укх бетта план 20 январе кхоачашъе дош деннад тампонажникаша. Дика толамаш йоахаш ба уж укх деношка а.

В. ТАГУРОВ.

ТЕХНОЛОГИЙ КОТАЛО

КПСС ЦК декабрьски Пленума хьалхарча бахта а этта хьинаре къахьийтача Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо 109 процент кхоачашъяьй семилетка пхелагІча шера валовя продукци арахецара план. Дикка тІехкхоачашъяьй ерригача ассортиментах продукци арахецара план а. Дукхьал продукцега дІадодар лохдара чотах кхьайтта бетта кходаьл 104 эзар сом. Цул совгІа электроэнерги, пар, хий, кхьйола реагенташ кхоарда дукха рузкъа Іоадаьд укх шера керда социалистически деххараш тІа а яйца кхы а лаккхара къахьегама толамаш доахача цу завода технологашa.

Пленума сийна заводе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар сийрда продукташ арахецара шера план 109,5 процент кхоачашъяьча нов. Абасалиева кулгалдеча № 2 йолча коммунистически къахьегама установка коллективо. ХІаьта кхьайтта бетта реагенташ кхоарда установка чота тІа 22,5 эзар сом кходе вІаштІехьдаьвад цун.

ДІадахача шерара къахьегама темпаш лох ца йолийташ хьабоагІача цу установка технологашa кердача шера бархІ дийнахьа планал совгІа біаьш тоннаш продукци арахийцай. Январь бетта план 2 ди хьалха кхоачашъера керда деххараш тІа а яйца хІана хьинаре къахьегаш ба уж.

Семилетка яхлагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яхь йоржаьча завода коллектива членаш шоаш хиларах тарра, технологашa лаьрхІад хІара бетта план тІехкхоачашъе.

М. БОТОВ.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ГІУЛАКХАШ

Грозненски локомотивни депо беза мухь кхухьа поездаш лелаеча машинисташа хІадахача шера планал совгІа дІабихьа мухь 850 эзар тонн я. Болх кхы лаьгІ ца беш къахьег машинисташа укх шера а.

Депо машинисташта юкъе укх шера эггара хьалха планал совгІа мухь дІабихьачарех ба В. Колоярцев, П. Лобачев, С. Пыжов, С. Боков, А. Коваленко, иштта кхыбараш а.

Укх деношка Бесланера Грозне планал совгІа 500 тонн мухь а бахьаш поездаца дІаккхаьчар машинист Н. Мишин. Аьхха укх шера хьалхарча кхаь дийнахьа халкъа боахама дІабихьа мухь массехк эзар ба.

Г. АНОХОВ.

КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗА МАШИННАЬКЪА—100 ШУ

СОВДОАХАРГДА ТОЛАМАШ

Дика къахьегама толамаш даьхар дІадахача шера депо коллективо. КПСС ЦК декабрьски Пленум хьаеллача дийнахьа мухь дІа-юхa бахьара шера план кхоачашйир тха коллективо. Масса тайпара ремонт яра шера план а ханал хьалха кхоачашйир депо ремонтникаша. Тха депо машинисташа дІадахача цхьан шера беза мухь яйца дІайига поезд ши эзар совгІа я, царца планал совгІа дІабихьа мухь эзараш тоннаш я. Цу шера кходаь дизельни доагор 1016 тонн я. Российски Федераце 30 миллиард фонде диза дакъа а лоацаш машинисташа пачхахьалкхенна 35 эзар сом ахча кходаьд.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенешa дог гІоздаькха ди тІехьа хьинар совдоахаш къахьегаш я тха коллектив семилетка ялхлагІча шера а. ХІаналехьа дукха машинисташ ба нормал тІех дукха мухь дІабихьа. Царна юкъе ва машинист Пыжов Степан, Коваленко Александр, Клепиков Василий, иштта кхыбараш. Цар укх бетта хьалхарча пхе дийнахьа планал совгІа дІабихьа мухь 18 эзар тонн я.

Аз айса соахка беза мухь яйца ерриге дІайигача поездашца планахчул совгІа дІабихьа мухь 13 эзар тонн гарга я. Цу цхьан шера 10 тонн дизельни доагор кходир аз. Депо берригача машинисташа санна, аз лаьрхІад хьинар шоаза совдаькха укх шера къахьега.

Къилбаседа-Кавказа машинаькъа біаь шу дузача денна сийна тІалийца деххараш диза кхоачашдаьд слесараша, сварщикаша, машиниcташа. Денгара - денга цу цІей сийна совдаьхад аз а къахьегама толамаш.

С. БОКОВ,
Грозненски депо тепловоза машинист.

Грозненски машиннаькъа отделене балха хьалха латтараш.

СУРТА ТІА: (хьалхашкахьа латт) Гудермеса станце электростанце слесарь Г. С. Щербинин, Гудермесски локомотивни депо дикагІа вола машинист А. М. Можин, цу станце дежурни Ф. И. Долгополов, Грозненски вагонни депо цистернаш юла А. А. Чумак. (тІехьашкахьа латт) Грозненски машиннаькъа отделене дежурни А. В. Масильский, Грозненски депо вагонни мастер А. М. Кожемякин, Серновоцски станце наькъашка хьежар П. Т. Дегтярев.

И. Кобиашвиле сурт.

КЪИЛБАСЕДА-КАВКАЗСКИ МАШИННАЬКЪА ГРОЗНЕНСКИ ОТДЕЛЕНЕ БОЛХЛОШТА НОХЧ-ГІАЛГІАЯ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Болх дика барах а дукхача хана деиз машиннаькъа транспорте балхаш деш хиларах а Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа біаь шу дизарца дийзза Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ лойла Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене болхлошта:

Агабалян Грачик Амаяковича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене начальника заместителa.

Алдогачиев Іахдалий Ювсапа — Наьсарен-Вокзалерча станце дежурнена.

Воронков Илья Степановича — Грознерча станце локомотивни депо слесара.

Горчханов Сайта Хьасана — машиннаькъа Грозненски отделене поездай контролера-ревизора.

Дегтярев Петр Тимофеевича— наькъа Грозненски дистанце путевой обходчика.

Докаева Марияна Грознерча станце локомотивни депо паровоза машиниста помощника.

Заводная Клавдия Андреевнайна — Гудермеса станце сигналиста.

Краснощеков Василий Сергеевича — Гудермеса станце локомотивни депо керттерча инженера.

Калашников Павел Андреевича — Гудермеса станце локомотивни депо тепловоза машиниста помощника.

Лапшин Василий Емельяновича — Грозне станце локомотивни депо тепловоза машиниста помощника.

Лисин Григорий Лукьяновича — Гудермесски резерва мухьаш кхухьача поездай керттерча кондуктора.

Монахов Владимир Семеновича — машиннаькъа Грозненски отделене поездай кхерамзлен болама ревизора.

Паренков Дмитрий Федоровича — Грозне станце воккхагІа волча стрелочника.

Погорелова Мария Григорьевнайна — Грозне станце билеташ дохкача кассира.

Ткач Григорий Дмитриевича — Грозне станце вагонни депо вагонашка хьежачоа.

Фатиев Василий Алексеевича — Грозненски дистанце цІенойн гІирсийн малярa.

Шандыба Григорий Александровича — Грозне станце мухьаш доттара-доассадара контора аккумуляторщика.

Шаталов Иван Алексеевича — пенсионера.

Черников Григорий Петровича — Гудермеса станце дежурнена.

Янгулбаев Хусаина — Гудермесски кондукторски резерва керттерча кондуктора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
И. СЫЩИКОВ.

ЦІЕЙ ДЕЗДЕШ

Грозненски депо цистернашта ремонт еча цеха Сотников Дмитре кулгалдеча коллективо къаьстта дика къахьийгар дІадахача шера. Продукцега дІабоза мах лохбарц пачхахьалкхенна 18 эзар сом ахча кходир цо.

1961-ча шера дена коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаеш я из. Цхьа шу дІадахадац тха коллективо шера план тІехкхоачаш ца еш, —йоах нов. Сотникова. Укх шера кхы а дикагІа къахьега дош деннад цеха болхлоша. Хьалхарча деношка дика ремонт яь кийчйир 15 цистерна. Цар цистернашта ремонт ю прогрессивни поточни методах, цудухьа ремонт сихагІа яь йоал. ДІадахача шера цхьан цистерна ремонт еш 7 сахьат ха йоайора, хІаьта укх шера цу методах ремонт еш доадер 5,8 сахьат да.

Тахан машиннаькъахой деза цІей да. Цун сийна брак ца хулийташ дика 20 процента тІехдика 80 процента цистернашта ремонт е социалистически деххараш тІалийцадар цар. Иштта цар дош деннадар пачхахьалкхенна эзар сома средствaш кхое. Уж деххараш толамца кхоачашдаьд цар. Цу даькъе къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба слесараш нн. Анохин, Чегринец, Трофимов, Курьянов, Ванхентико, ва болхло Шаипов, иштта кхыбараш.

Уж темпаш кхы тІа лаккхъеш къахьега дерхІ цеха берригача болхлоша.

В. ТЕРНОВ.

Укх тайпара предложени еннай «Холодная балка» яхача макеевски шахтерча горнякаша. КІорбаккарга дІадоларчухнаьа деккхара наькъаца 1964-ча шера біаь эзар сом ахча кходе дош деннад цар, пачхахьалкхено из ахча йоккхача химе гІирсаш хьалдарга дохийтаргдолаш.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенешта дала доаггІача тайпара гІулаккашца жоп а луш. Макеевка шахтераша дІадоладаь из дикка гІулакх могадаьд парте Донецки промышленни обкомо. Горнякий хьоккамца шерра цу тайпара яхь йоаржаьй Донбасса дукхача предприятешкарча къахьегамхошa.

Сурта тІа (аьрдехьара аьттехьа): химе дерригача халкъа фонд хьаира инициатораш шахта керттера инженер И. Дворкин, очистни забоя болхлой коммунистически къахьегама бригада кулгалхо В. Юшков, № 7 йолча участка начальник В. Корнеев, профсоюза шахтни комитета председатель М. Жирновский, шахтоуправлене начальник И. Белохвостов.

С. Гендельмана сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕКСИКА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ XIV СЪЕЗДАГА

Хьамсара новкъостий! Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето даггара вошаллий моаршал дайт Мексикански коммунистически парте XIV съезда делегаташка а берригача мексикански коммунисташка а.

Ший Центральни Комитетага хьалхле а йолаш Мексикански коммунистически парте девал дохаш къовсам лоаттабу болхлой класса, берригача къахьегамхой лоархІамера хьашташ бахьанце, халкъа демократически бокъонаш бахьанце, даьке бокъонна паргІатен ший лоІамен хилийтара тІехьа, империализмай моттигерча реакцен лоаттабеча низ-Іоткъама дуxьала. Дерригача дунен коммунистий сийлахь-боккхача дезала цхьа отряд а йолаш, 1957-ча шерарча Декларацен 1960-ча шерарча Заявленен принципашца кулгал е деш. Мексикански коммунистически парте дерраггІа къовсам лоаттабу дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьа барт-цхьоагІо хилийтара тІехьа, марксистско-ленински хьехам цІена лоаттабара къахьег цо. Шоай интернациональни деххара тешаме а болаш, Мексика коммунисташ хьинаре хьаллоаца турпала кубински революци.

Шун, тха хьамсара доттагІий, ерригача Мексикански коммунистически парте Мексика болхлой класса, дерригача къахьегама халкъа лоархІамегІара хьашташ бахьанце, парте болхлошцарел ахархошцарел бувзамаш чІоагІдар духьа, дерригача демократически низаша дер цхьа барт болаш хилийтара тІехьа, машари социальни прогресси бахьанце лоаттабеча къовсаме кхы а дукхагІа кхамаьхал хилар лоаш я Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет.

Даьгъала хийла Мексикански коммунистически парти!

Даькъала хилда Мексикал Советски Союзен халкъий доттагІал!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ХИМИЧЕСКИ КХЕТАМАШ— НАХА ЮКЪЕ

Химе дешаех біаь эзар совгІа лекци йийшай дІадахача шера «Знание» яхача Ерригсоюзни общества членаша. ХІанз, КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхоачаш а еш, химически кхетамашта еш йола пропаганда шеръеш я из общество.

Массехк шу хьалха, аьлар ТАСС корреспондентага Ерригсоюзни общества правлене, химически кхетамашта еш йола пропаганда керттарча даькъе химе юкъара лоархІами цул торонаши йовзийтоал кхы дІахо йоллаш яцар. ХІанз из пропаганда химически Іилман къаьст-къаьстача лоархІамегІарча проблемаех ю. Заводий, фабрикий, колхозий, совхозий къахьегамхошта хьалхашка латтача деххарашца айхха бувзам а болаш еш лекцеш.

Химически кхетамашта пропаганда яра даькъе хьоккхаме ба Ф. Э. Дзержинске цІерахча Днепропетровски химико-технологически институте обществa члений группо бу болх. Городерча предприятешка, учрежденешка, областерча колхозашка, совхозашка лекцеш еш группа членаша.

Химически пропаганда бокъонца йола чІоагІале а химиа дІаэттай дукхха кхыйола дакхера дешара заведенеш, Іилма-тохкама учрежденеш, химически промышленноста предприятеш. Духхьала цар хІийлена тІа хьаьь а дика камаьхад е йолаш балхаш деш а я Москве, Харькове, Сумгаите (Азербайджански ССР), Кохтла-Ярве (Эстонски ССР), кхыча городашка халкъа университетий химически факультеташ. Химически Іилманна дарагІдаьннараш производствана юкъедахьара промышленни предприятешта новкъостал де интеллигенци а эггара хьалхарча аргІанна специалисташхимикаш а чІоагІа оарцагІбоах обществa московски городской отделене. Производства специалисташта юкъе химически кхетамашта пропаганда еш дукха балхаш ду Ленинградски Свердловски Іилман-технически пропаганда цІеноша.

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШ

Химе промышленностан юртбоахамал ду пайда дика кхета а беш КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша дегаш тІоьдаьха хьинаре къахьегаш а Грозненски химически завода ерригача цехий коллективаш. Къаьстта дика къахьегаш я фенолн ацетон доаккхача А. Брука кулгалдеча № 17—18 йолча цеха коллектив. Къахьегама дика толамаш дахарах дІадахача шера ноябрь бетта завода цехий коллективашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар цо. Ацетон арахецара шера план 24 декабре кхоачашйир, хІаьта массехк ди хьалха кхоачашйир фенол даккхара шера план а. Укх шера хьалхарча деношка къахьегама темпаш тІа-тІа лаккхъеш къахьегаш ба цеха болхлой. Семилетка яхлагІча шера план ханал дукха хьалха кхоачашъе деххараш тІа а яйца къаьстта дика къахьегаш я М. Дядюшкос, Ю. Рошина, Е. Пузанова кулгалду сменаш.

Б. КОСТОЕВ.

Дукхахча мехкий йоккхий Іилман центраш дІайолаенний сатемерча Маьлха хунен халкъашта юкъерча Шерацa (МГСС) хетта оттаяь программа кхоачашъе. Доахаш долаземаш, бокъалдар аьлча, цхьан проблема хетадаь да —Маьлха проблема, космически аренашта, ионосфера, атмосфера, Лаьтта цо еш йолча воздействена. МГСС-а чІоагІа хьинаре дакъа лоацаш бe советски Іилмахой.

Сурта тІа: зем боаккхаш воал СССР Іилмай Академе лаьттан магнитизма, ионосфера, радиоволнаш дІаяржара Института Маьлха тоххам бара отдела вІаматІа вола Іилман болхло И. А. Жулин.

В. Янкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКА А СИХА А

Наьсарен производственни управлене «Октябра 40 шу» яхача совхоза мастерске чу ремонт яра вІашагІйоахаш тайп-тайпара тракторaш латт. Царна гонахьа боахк говзаме механизатораш, хьинар долаш а халай а ба уж.

Отделеней ремонтни бригадаша двигателашка, электрооборудованега, обкаткага дІаийккхача шо-шоай машинашта шоаш ю ремонт, бригадно-узловой хьесапе дІахьу укхаза берриге ремонтни болх. Ремонт яра оттаяьча графиках аргІ-аргІа тоаю тайп-тайпара машинаш.

Юрта боахама ерригача техникана ханнахьа а дика а ремонт яь яккха аьнна Ставропольски края Георгиевски производственни управлене механизатораша даь хиина кхайкарал геттара раьза а хиина хьаллаьца. Шерра йоаржаьча социалистически яхье хадданза къовсам лоаттабарах ремонт дикагІа еш а хьалха латташ а я ТІой-Юртарча отделенера шоллагІа ремонтни бригада, укхаза дикагІа толамаш доах дукха хана деиз техника тІа болх беча механизаторашa Олигов Інсас, Галиев Алибека, Хучиев Зелимхана кхычар а.

Юрта боахама техника тоаяра шоллагІа йоагІа Долакха-Юртарча отделенера № 2 йола бригада. Механизаторий болх дика вІашагІболла хоаш волча Маслауров Исакха кулгал а деш 4-ча квартале тоае езачарел цхьа трактор совнагІа тоаяьй бригада барт болча коллективо. хІанзачул тІехьагІа ремонт е езаш кхо трактор мара яц. 25-ча январе кхачалехьа шоаш тІалийца деххараш сийленца чаккхахара балха темпаш денна лакх а еш къахьегаш я бригада. Сменни нормаш тІехкхоачашъю укхаза хІара механизаторо, къаьстта дика къахьег Джанхаров Хьамида, Ташхоев Іумара, Манкиев Батыра, 140 — 160 процент кхоачашъю царех хІаране сменни нормаш.

Двигателаш, доагора аппаратура, электрооборудовани тоаеча токарни цехашка болх беш ба говзал лаккхагІа йола механизатораш — механикаши слесараши, иштта бехктоккхамера деххар кхоачашду токараша, аьшкапхьараша.

Совхозерча ерригача машинай двигателашта ремонт яьчул тІехьагІа, цар болх миштa бу хьожаш, обкатка еш ва йоккха опыт йола говза механизатор Гадиев Султан.

Доагора аппаратурах трактор лотаеча двигателаштен ремонт еш ва Окунев Алексей. 13 — 14 шу да цо механизатор волаш къахьега, дика йовз цунна техника. Геттара дика къахьег коммунистически къахьегама ударник яха цІи яккхара къовсам лоаттабеча токараша Хасильгов Абдурахьманен Рамазанов Зиявдинен. Цар сиха тоаю эшаш йола деталаш. Цу тайпара барт а цхьоагІо а йолаш къахьег совхоза ремонтни мастерске коллективо. 1963-ча шера 4-ча квартала ремонт яра балхий план тІехкхоачашъяьй, планал совгІа тоаяьй 2 трактор кхы дукха а инвентарь. Укх кварталe хІанзе а тоаяь арахийцай 5 трактор.

Иштта дика лел юрта боахама инвентара ремонт ега а. Укхаза кулгалдеш ва Зурабов Михаил. Масала 4-ча квартале тоае езар 20 культиваторал, 28 сеялкал, 31 кухал совгІа 15 культиватор, 2 сеялка, 6 комбайн, иштта нохараш маккхаш тоаяьй бригада коллективо.

Сеялкаш тоаеча дика къахьег ОлигоагІар ГІапурек Іалаудинен, культиваторaш тоаеча Дударов Махьмаден Арсиев Мухьмаден, комбайнаш тоаеча Дзауров Османен Зурабов Батал-Гирен, цхьай сменни нормаш 150 — 160 процент кхоачашъю царех хІаране. Ерригача юрта боахама инвентарь 1-ча феврале кхачалехьа ремонт яь яккха, аьнна дош деннад коллективо.

Ах. ВЛИЕВ.

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум

ПАРТЕ СИЙЛАХЬ-ЙОККХИЙЧА ПЛАНАША

Хьалххагlе а хоам баьхча тайпара, 1964-ча шера 7-ча январе КПСС Нохч-ГIалгIай обкома II пленум хилар.

«КПСС ЦК декабрьски Пленума итогехи областной партийни организаце декхарехи» яха доклад йир парте обкома хьалхарча секретара нов. **Титова.**

1963-ча шера 9-ча декабре денз 13-ча декабрага кхаччалца хиина Советски Союза Коммунистически парте Централъни Комитета Пленум, йоах докладчика, парте а дерригача советски халкъа а вахаре хиина Iалъмате йоккха событи я. Коммунизм хьалъяра турпалерча летописа цIаккха йоргIоаца оагIув а хиина юкъегIоргъя из. Юртбоахама производство айярен халкъа торо тоаярен лоархIамегIара хьал из хиларах тарра. Пленумо шердаь дийцар химически промышленность сихха дегIайоалаяра хьакъехьара дош. Пленумо берригаш раьза а болаш цхьан бартагIа тIайийцар цу лоархIамерча дешах йола решенеш, ворхI шера план кхоачашъяра, КПСС XXII съезда решенеш чакхъяхарь, коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха Программа кхоачашъяра кхы а чIоагIагIа къахьегара тIаьхйикар коммунисташ, дерригa советски халкъ.

Къахьга а кIоаргга лард йолаш а йолча новкъоста Н. С. Хрущева докладе, хаддеш цо даьча къамьле, КПСС ЦК Пленума Соцам тIа сийлахь-йоккхий итогаш яьй коммунизм хьалъяра даькъе укх тIеххьарча шерашка вай мехка даьча балхий, белгалъяьй дIахо а химически промышленность айярен халкъа боахама химизаци ярен Iилман лардера Iалъмате йоккха программа, хьахьекхад мехка хIама хьакхоалаш дола пишаш айлара керттера лоархIам болаш из хилар.

Берригача советски пана а санна, вай республикерча къахьегамхоша а Iалъмате чIоагIа раьза хиина тIайийцар Пленума решенеш. Владимир Ильич Ленина васкеташ кхоачашдеш ший берригa боля «Дерриге а сага дукъа, сага пайдата ваккхар дукъа», яьнна КПСС Программа тIа кхайкаь сийлахь-йоккха идея чуласьа йош йолча Коммунистически парте хьакъалеи хургIар хьалхе а гуши йола политика хьахьоккхаш лоархI цар уж решенеш.

Докладчика цIендаь дуаш укх тIеххьарча итт шера вай Даьхена карагIдаьнна Iалъмате доккхий толамаш. Болхлой классо, колхозий ахархоша, интеллигенце творчески къахьегамо, халкъа боахама кулгалдара формаши методаши тоаеш парте, новкъост Н. С. Хрущев керте латташ йолча цуа ленински Централъни Комитета баьча Iалъмате боккхача организаторски политически балхе даьхад уж толамаш.

Укх гарггарча ворхI шера мехка химически промышленность дегIайоалаяра керттера декхараш белгал а даьха, докладчика дIахо аьлар:

— Бошая долча советски халкъий дезалаца цхьана коммунизм хьалъяра гIулакха шоай дакъа юкъехьу Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а...

Семилетка 5 шера вай республике 69 процент алсамъяьний арахецаш йола валови промышленни продукци, юккъера лаьрхIача шера 11 совгIа процент тIаеттаенний ерригa промышленни продукци, хIаьта къахьегама овсарле 35 процент дегIаеняй. Цунах торо хиний планал совнагIа 57 миллион сома маьха продукци арахеца. Дикка балхаш даьд керда техника юкъейоалаеш, производственни процессашта автоматизаци механизаци еш, промышленни изделей дукха а лоархIамера тайпаш хьадега карадерзадеш. Цул хьалхарча шера даьккхачул 22 процент алсамдаьлар 1963-ча шера даьккха мехкдаьтта, газ—25 процент, феноли ацетони—8 процент, полиэтилен — 27 процент, йоаккхаш йола электроэнерги — 10 процент.

ЧIоагIа дог гIоздоаккхаш хIама да мехка химически индустре йоккхагIчарех цхьа центр а хилийтар Нохч-ГIалгIай АССР дIаоттаташ хилар. Органически синтеза дукхагIа йола химически изделеш хьаяра мехкдаьтта продуктаехи мехкдаьттанарча газехи пайда эцара кIийлен тIа дегIаухаргъа вайцига химически индустри.

КПСС ЦК майски Пленум хиначул тIехьагIа республика партийни организацеша дикка балхаш даьд мехкдаьттан химически промышленность дIахо дегIайоалаяра даькъе. Цу юкъагIа мехкдаьтта доаккхилга 2,3-ззей газ йоаккхилга 5,3-ззей алсамдаьнад.

Республика партийни организаце декхар да ерригача бедалий ресурсий лоархIам белга, царех бизза пайда эцилга, керда химически производстваш хьалъяра хьакъехьа хьадда предложенеш оттаелга.

Семилетка 5 шера республика химически промышленность дегIайоалаяра 43 миллион сом ахча дихийтад. Грозненски химически заводе хьал а нь болх бе дIайолалийтай синтетически спирт даккхара хьалхара очередь, феноли ацетони даккхара шоллагIа очередь, полиэтиленей синтетически дубителийи производство, иштта хьалъяь яьнай синтетически спирт даккхара шоллагIча очереда цехаш.

Керда мощностaш болх бе йолаялийтарах, болх беш йола производстваш шеръярахи церна интенсификаци ярахи, хьалха латта техникен технологии юкъейоалаярах йиш хилар арахецаш йола химически продукци цу шерашка 2,8-зза алсамъяккха, юккъера лаьрхIача шера 22,4 процент тIеттаений из, ерригa промышленни продукци цу юкъагIа 11 процентал кIезига дукхагIа мара тIа ца еттаенначa метте. Цу юкъагIа лоадама хIама ца эшаш ялхазза дукхагIа хиннад хьадеш дола синтетически спирт, ацетон — 80 процент, хьаьна басараш — кхоазза дукхагIа, фенол — шозза совгIа.

Дикка тоаденнад химически промышленноста балха технико-экономически хьокхамаш. Къахьегама овсарле 5 шера 36 процент лакхъенний, химически продукце керттерча тайпашка дIадолар чухнахьа даьннад, дикагIа хиннай дукха химически изделеш.

ДIадахача шера болх бе йолалийта езаш дар вай, йоах дIахо докладчика. Грозненски химически заводе синтетически спирт доаккха шоллагIа очередь, нефтемаслозаводе парафинови цеха шоллагIа очередь, Карабулакски газобензинови завод. Цхьабакъда, цу гIулакха хьожадаь ахча ший ханнахьа эшшача тайпара дIадахийтара а уж гIишлош хилаеза ягIйоацача оборудованеца Iалашъяра а гIишлоний организацеша, химически мехкдаьтта чакхдоахачен промышленноста управлене, партийни организацеша доаггIар ца дар бахьан делаш юкъагIдисар уж объекташ болх бе дIайолалийтилга. Укх гаргарча хана уж объекташ болх бе дIайолалулга Iалашхургдола хIама де деза сихха «Грозхимнефтестрой» (нов. Лиховид) «Грозпромстрой» (нов. Сидоров) тресташа, химически мехкдаьтта чакхдоахачен промышленноста управлене (нов. Снельников).

Алхха 1958-ча шера хиначуна ниисбаь ца Iеш халкъа боахама эшарашцеи вайга йолаш йолча торонашцеи а ниисбе беза химически промышленность дегIаяра хIанзара боарам, аьнна, КПСС ЦК декабрьски Пленуме ший доклале тIа белгалдаьккхар новкъоста Н. С. Хрущева. Духхьала дIаала доагIа, химически продукци дикка алсамъяккхара мел эша торонаш вай республике йолаш хилар.

ХIаьта а, белгалдаьккхар докладчика, химически промышленность дегIайоалаяра даькъе укх тIеххьарча шерашка республике даь балхаш хIаьига деце а, халкъа боахама кхочам беш бац хIанзара химически производства боарам. Химически предприятеш хьалъярен эргалья тоаярен даькъе хIанз а цIенхаштара кхоачамбоацараш дуалийт дукхача партийни организацешен боахамий кулгалхошен. Ханнахьа балхага дIаахийтац цу гIулакха хьожадаь ахча. Цхьайола химически производстваш хьалъелга мела дел, керда мощносташ болх бе йолайолийтилга тIехьадуваь.

1964-ча шера денз дIа а доладаь, укх гарггарча шин шера республика халкъа боахам дегIабоалабара плана тIа лаьрхIа да хьаеш йола химически продукци 42 процент алсамйоаккхилга. Цунна синтетически спирт — 78,1 процент, фенол — 5,2 процент, ацетон — 11,8 процент, полиэтилен — 61,2 процент, синтетически дубителаш хьаелга — 6,3-зза алсамхаргда.

Мезозойски тIоапашкара мехкдаьтта доаккхилга дIахо а интенсивнегIа дарцен мехкдаьттанарча газашта утилизаци ярцеи доаккхаш дола мехкдаьтта 57,6 процентах гIа 59,3 процента тIаккхетаргда. Мехкдаьтта продукташ яхара боарам 20,4 процент совбаккха лаьрхIаз, цу даькъе: парафин — 58,1 процент, дизельни доагор — 21,4 процент, мазут — 45,6 процент, сийрда продукташ — 19 процент, битум — 8,8 процент. Мехкдаьттана юххьанцэра переработка яра боарам 14,8 процент лакхдургба.

Мехкдаьттан газен бедала ресурсий кIийлен тIа укх ворхI шера республике Гудермеса районе 1965-ча шера дIа а йолаьхьалъе лаьрхIа я мехка эггара йоккхагIчарех хургIола синтетически каучука Къилбаседа-Кавказски завод. 1965—1967 шерашка болх бе дIа а йолайолийтаргйолаш синтетически хьаьнача кислотий завод, пленкаш турбаш ю заводаш.

Синтетически каучука завод газовч бедалца Iалашъяра хьалъергъя газобензинови заводаш, газофракционирующи установкаш, газопродуктопроводаш. Ховш да хIанз Карабулакски газобензинови заводи Вознесенская — Грозный газопроводи юллаш латтилга, Грозне хьалъе лаьрхIад централъни газофракционирующи установка ши блок, Грозненски нефтемаслозавода парафинови цеха шоллагIа очередь укх шерен кхоалагIа очередь 1966-ча шерен болх бе дIайолаяла езаш а.

Кхы а да дукха хьалле лаьрхIа гIирсаш.

Цунца цхьана, йоах докладчика, диццалийта йиш яц, уж белгалъяь мощносташ болх бе дIайолаелча а бизза пайда хьаэцаш хургъяц республикера ерригa бедала ресурсаш, къаьстта а мехкдаьттанара газ. Цудухьа КПСС обкома промышленностанеи гIишлошъярай кулгаллара йола бюро декхарийла а химически мехкдаьтта чакхдоахачен промышленноста управлене болхлоца цхьана геттара сиха вай республика мехкдаьттан химически промышленность дегIайоалаяра перспективни план кийчъе а ший предложенеш обкома бюрона республика Министрий Советан юкъейита хьалхашка оттае а.

КПСС Централъни Комитета Пленумо чIоагIа терко еш дийцар кхачан продукташта меттел синтетически бедал ахийтара гIулакх. Из геттара боккхача лоархIамера хьаш да. Алхха вай республике а хIанз промышленносте дукха кхачан бедал йоаш. Технически гIулакхашта эггара дукхагIа хьаарк пайтовен вайцига йовар Грозненски ацетонобутилови завод я.

Цу заводе растворителаш хьаяра технологи тоаяза а цунга гIолла дукха кхачан продукташ йове эзаргIоаца мукъаяхаьза а яргьяц. Иштта цу заводе вай бокъонца вIаштIехьдаккха деза хьайбай боахамашта эша биомассаш, витаминаш, доакъара дрожжаш хьаелга. Цу гIулакха эшаш йолча бедалий ресурсаш вайга йолаш я. Белкови доакъараш делга вIаштIехьдаккхаран шерданари тIадерзадаь хоядамболлаш хола гIулакхаш чакхдоахиятен хьайбай боахамашка цу доакъарех пайда эцилгена да эшар.

КПСС ЦК Пленуме новкъоста Н. С. Хрущева белгалдаьккхар, юртбоахама производства продукташ шортта хилийтара проблема кардинально къоастае торо хилийтарал совнагIа, социалистически экономика массе даькъе, къаьстта а Iалъмате дукхен тайп-тайпарча ассортиментахи тIеххьаьнна дика товараш хьадара даькъе прогрессивни химически материалаш юкъейоалаяра боарам бовшкаш йоккхий торонаш химе хьаеллаш хилар.

Нов. Титова белгалдоах машинаш ечa, барзкъаш тегача, трикотажии, кога гIирсий промышленностен гIишлош ечен хIанз а химически материалаш вай геттара кIезига юкъейоалаеш хилар. Иштта цIенхаштта тIехьадусаш яз вахача метта эшаш дола товараш химически материалех къаделга а.

Машинаш ечен яйгачен промышленносте а гIишлош ечa а прогрессивни химически материалаш шерагIа юкъехкхувларга предприятеш кийчъяра эшар да а, хIаьта иштта переработка еча производствай мехкдаьттан химически бедала кIийлен тIа бахана маха ма эшша хургйолаш цIагIа лелаю тIамаш хьаелга вIаштIехьдаккха деза вай.

Керда техника, дикагIа йола технологи, Iилмана карагIдаьннараш, хьалха латта опыт юкъекхувлаш хилча мара вIаштIехьдарглолаш дац химически индустри а, иштта халкъа боахама кхыдола доакъош а дика камахьал а йоалаш дегIаухилга, тайп-тайпара химически материалаша продукташи алсамйоахилга, промышленносте, гIишлош ечa, юрта боахаме, цIен ченашка уж шерра юкъейоалаелга.

Цунгахьа эза вай даьраш кIезига дац, цхьабакъда, хIанз а къаьста хаьиза до автоматихаи механизацеи средстваш производстваз юкъехьара хьакъехьара дукха а Iилма-тохкамен опытно-конструкторски дешаш.

Вай дииза диса керттердар да мехкдаьтта даккхара, мехкдаьтта чакхдахара, химически производства процессашта комплексни автоматизаци елга. Вай технологически процессий къаьсткъаьстача узлашта мара яц автоматизаци, хIаьта цунах доаггIаш дола экономически беркат хьадалац. ХIанзалца хьа цхьа цаI предприяти яц комплексни механизаци яь.

Цунах хетта укх гарггарча шин шер йистедаккха дарг дац Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе производственни процессашта автоматически управлени яра керда системаш юкъейоалаярен халача балхашта механизаци ярен даькъера керттера балхаш, производствана комплексни автоматизаци механизаци яра боарамга диллача опытно-хьоккхама предприятие еза цу заводах.

Дукха балхаш де деза хIанзлехьа а хьаяь йола автоматизаце средстваш тоаеши автоматизацеи телемеханизацеи керда средстваш хьаеши. Цу балха хоадам беча лоархIаме а ГрозНИИ, Iилма-тохкама институтий филиалаш, Грозненски нефтяной институт. Кийчъе а бурув деттара практике юкъеяхьа а еза забойни параметраш йистара йола сьрг болшачa бувзама система, болх йистебаккха а промыслашка юкъеэза а еза бувзама кхиэлашта распределительни силови энергетически сетах пайда эцаш йола тешаметIара телемеханизаце система. Иштта йистебаккха беза промыслашта, заводий резервуарни паркашта, водонасосни компрессорни станцешта, котельни установкашта автоматизаци яра болх, иштта къоастае езаш я республика мехкдаьттан химически промышленноста хьалхашка латта кхы дукха а лоархIамера проблемаш.

Йоккха хими дегIайоалаяра Iилман проблемаш къоастаяра хьинаре дакъа лоацаргдолаш юкъеоза беза. Iилмахой-химикаш эза ца Iеш, физикаш а, математикаш а, биологаш а, физиологаш а. Уххаза шортта де хIама да Iалма-технически Iилмай массе даькъерча Iилмалошта. Еррига экономика айяра ховлам беш дола новкъостал химе делга кхетаде деза вай Iилман организацеша, берригача Iилман болхлошa. Шоай кхетам а опыт а химии дегIайоалаяра дIаяла йиш я дерригача вай Iилман вирашка, хIаьта цар из де а деза.

Дукхача маьхера гIулакх дIаделадаьд орден лелаеш йолча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллективо. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеши семилетка задании кхоачашъяра доггIаш дола дакъа лацара тIа а кхуаш, 1964-ча шера план ханал хьалха кхоачашъяра даькъе даккхара социалистически декхараш шийна тIа а ийца, шоаш даьр дара уж тIа а хьехаш, предприятейн гIишлоний берригача болхлошка, инженерашка, техникашка, гIулакхерча кхага, юрта боахамерча къахьегамхоша кхайкарал даьд цу коллективо.

Парте обкома бюрос из дIадоладаь дика гIулакх мога а даьд, хIаьта цу коллективе дIадоладаь гIулакх хьаллаца, планаши 1964-ча шера тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра массово-политически болх социалистически яхь йоржое декхарийла яй партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахамий кулгалхой.

Уж декхараш кхоачашделга Iалашдара партийни организацеш декхарийла я керттера терко производства ресурсаш хьалакхари къахьегамхой балха хьинар дIахо а лакхдари тIаяхийта, яхье баьинараш дукхагIа хилийта, яхь беркат хьалоялаш хилийта.

ДIахо докладчика дуаш юрта боахам дегIабоалабара Iалъмате боккха лоархIам болаш химии хилар.

Укх тайпара цифраш йоалаю цо. Пачхьалкхенга юртбоахама продукташ йоххара илан кхоачашъелга а республике бахача маьха эггара чухнахьара хьешташ Iалашделга а лоархIаш, 1964-ча шерре а вай лакхха деза 30 миллион пунт ялат, 8 эзар тонн баьца дааараш, 33 эзар тонн коартолаш, 78 эзар тонн сомашш комсаш, 200 эзар тонн шекара свекла, 15 эзар тоннал кIезигагIа доацаш дуаш, шура — 79 эзар тонн, фуаш — 32 миллион.

Цу дерригане дIадехаргда нартошкарча къахьегамхоша чIоагIа а гоьзал йолаш а къаьхегилга юртбоахама производство кхы дIахо а тоаеята.

ЛаьрххIача тайпара хьувкъам лакхбар а лаьттанцарен хьайбешкарен йоала продукташ дукхагIа яхар а дукха хIара боахаме дIадувча лаьттай пайданагIа йола структура тIаэцилга укх шерре а денз Iалашде декхарийла я юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство, производственни управленеш, парткомаш, колхозийи совхозийи кулгалхой а партийни организацеш а. Республикана къаьстта боккхача лоархIаме да хиш декха лаьтташ леладар дегIадоаладелга, юртбоахама производствана комплексни механизаци химизаци елга кхетамца цхьана тердар. Юрта боахама продукташ, эггара хьалха ялат а долаш, дукхагIа яхара бола керттера хьост. Тешшане лакха хьувкъамаш кхедар дукха лоаттабеча къовсаме лоархIаме гIара средство а юрта боахама механизацеи химизацеи яр, минеральни удобренеши лаьттагIара тIаьнна хIамаш дораю химически средстваши шорра юкъехьхьар.

Опытни станцево чуйоагIача Серноводски опорни пункте минеральни удобренеш ца а тохаш, кхы мел дола хьалаш цхьатерра а долаш дIайийна яьжкIаш хIара гектара тIара 61,8 центнер яьлар, хIаьта хIанз болча боарамай гектара тIа азотъе итт килограмм азота, фосфора, кале техача гектара тIара 119 центнер яьнай, вешта аьлча удобренеш тохар бахьан долаш шозза дукхагIа лакхбенниб хьувкъам.

Сунженски производственни управлене «Победа» яхача колхоза нов. Живненко бригаде дIадахача шера «безостая-1» яха кIа дIадувча 265 гектар долча лаьтта подкормка хьисапе цхьан гектара тIа цхьацца центнер аммиачни селитра а теха хIара гектара тIара 27,8 центнер яьккхар, вешта аьлча хIара гектара тIара совнагIа хьаьнна ялат 2,2 центнер хилар.

Боккха пайда ду минеральни удобренеша шекара свекла дIаювча лаьтта уж техача. Опытно-мелиоративни станце, совхха удобренеш ца тохаш хIара гектара тIара 408 центнер шекара свекла яьккхай, хIаьта цхьан гектара тIа 120 килограмм азот, 18 килограмм фосфор, 120 килограмм кале техача хIара гектара тIара хьувкъам 572 центнерга кхоачаш лакхбелар, вешта аьлча хIара гектара тIара совнагIа яьннар 164 центнер яр.

Минеральни удобренеша пайда дукхагIа лу лаьтта леладара культура боарам лакхагIа болча, агротехнико дIадехараш дизза кхоачашдеча, юртбоахама культураш кхеара хьалха латта приемаш шерра юкъехкхуьхьача колхозашкеи совхозашкеи. Из хьахьокх Грозненски производственни управлене № 3 йолча баьца даарий совхоза опыто. Цу совхозе 1963 шера 1026 гектар долча лаьтта удобренеш а ца тохаш дIадийнача «безостая-1» яхача сортах долча гурахьа дувча кIий хIара гектара тIара 19,7 центнер яьккхар, хIаьта кIа дIаделехьа 447 килограмм суперфосфат а подкормка хьисапе 80 килограмм аммиачни селитра а теха 133 гектара тIа дIадийнача кIий хIара гектара тIара 27 центнер яьккхар, вешта аьлча удобренеш ца техача лаьттан тIарчул 7,3 центнер дукхагIа.

Цунна цхьана ала деза да, минеральни удобренеш еттара даькъе республике цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар. Вай хIанз а кIезига бац минеральни удобренеех пайда во эцаш, уж етта ца ховш а уж етта Iома ца луш а бола колхозийи совхозийи, производственни управленей кулгалхой, юрта боахама специалисташ. Цаьрза хьурмат доацаш, бехктоккхаме ца хеташ удобренеш лелаеш моттигаш а нийслу.

Минеральни удобренеш тохарах боали пайда ихьайолча колхозашкеи совхозашкеи геттара кIезига я, къаьстта а Урус-Мартана, Шалъа, Наьсарен производственни управленей боахамашка.

Минеральни удобренеех бола пайда лоха хилара бахьан сенах латт аьлча, из латт цхьацца долча боахамий кулгалхоша юртбоахама культурей хьувкъам лакхбарах дола дерригa доккха удобренеех мара ца дарахи хьалха латта агротехника приемий комплекс производствана юкъе яхьара сагото кIезига еш хиларахи. Цар вIаштIехьдаккхац ший ханнахьа зуьб оахкига, талмастта кийчдий дут дIадуа лаьтта, ханнахьа Iалашдац дIаде дика фу, ца дIатессара боарамаш теллаю, дIайийнача хIамашта гIулакх дара агротехника лоха хиннар аьлла сагота хилац, чакхдоахаш дола дерригa балхаш дикагIа хилийтар дукха къовсам лоаттабац.

ЦIаккха диц а лургдоацаш кхетаде деза агротехника еррига приемаш нийса юкъехкхуьхьаш хилча, комплексни механизаци юкъекхуьхьаш хилча мара удобренеех дика пайда барг ца хилар.

Минеральни удобренеех пайда дикагIа эцара опыт дерригача боахамашка дIакхоачае еза. Юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерство а республика Госплан а декхарийла я ялтий культураштен шекара свекланен тоха удобренеш планаш уттаеча хана дукхагIа хьежае. Мелъаш удобренеш хьожаяйза яргьяц эггара хьалхарча ергIанна пайда дикагIа хьалуча боахамаштеи культураштеи.

Докладчико дIахо дуаш агротехнически служба вIашагIйоаллара дешаш.

ХIанз вай опытни юртбоахама станцешкеи землеустроительни экспедиции йолаш йола агрохимически служба лаборатореш квалифицированни кадрашка кийчъяьяц, кхоачамболлаш оборудовани чуйоацаш, вIаши бувзам боацаш болх беш я, цар болх вIаштIехьбоаккхаш сагa вац. Цар дукхагIа беш бола болх опыташ елга ба, агрохимически служба боллалой керттера декхар удобренеех пайда нийса эцара кулгалделгeи уж юкъехкхаьхьара тIехьожам лоаттабелгеи доллашехьа а.

Квалифицированни кадраши опытни агрохимикаши геттара кIезига ба вай юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерстве, производственни управленешка, колхозашкеи совхозашкеи, квалификаци лоха я вай дукхача агрономий. Цар деррIа Iомадаш химически Iилманна карагIдьинараш, удобренеш еттара прогрессивни приемаш, цудухьа кхера квалифицированни кулгалде а хац агрохимически службано.

Цхьайолча производственни управленей, колхозий, совхозий балха юкъера доккха кхоачам боацар да, йоах докладчико, удобренеш план йоацаш еттар. Ахален соагIа боахамаш ца вай агролаьттай карташ доацаш, хIаьта уж долаш долча моттигашка а лоадама пайда эцаш дац. Из бахьан долаш лаьттай дикал-воа ца къоастеш, севообороташка, мел хьувкъам баккха лаьрхIад, уж малогIча хана тоха еза ца хьожаш етт минеральни удобренеш. Цу тайпарча гIалатерча системо удобренеех бола пайда а юртбоахама культурай хьувкъам а лохбу. Уж кхоачамбоацараш цIендаь хIалаьа деза.

ВIалла магийта йиш йоацаш гIулакх да минеральни удобренеш дIакхаьхьари дIаоттаь доаттари дукхача боахамашка во вIаштIехьдаьнна хилар. Эггара чIоагIагIа бола къовсам лаца бе, за моллагIча тайпара йоаль а минеральни удобренеш йоалца, цар хьурмат ца дарца.

Станцешта юхарча пункташка, «Сельхозтехника» объединене, колхозашка, совхозашка эшшача боараме складаш хьалъе еза, удобренеш дIакхахьа къаьстта транспорт хьожае еза. Колхозашкеи совхозашкеи бокъонца зае е чуйоаккхача тIорменца лаьрхIа мара минеральни удобренеш дIахецаргбоацаш чIоагIа порядок оттаниза яргъяц. Дагадехийта деза да, минеральни удобренеш дукхагIа яьяро цхьаккха дича а органически удобренеш Iоаярал царех пайда эцарах болча бехктоккхама вай хIалхардоалийташ ца хилар. Минеральни моттигерен удобренеш нийса цхьана тарьеш хилча мара йиш яц лаьтта хьалъе а хьувкъамаш лакхде а. Опытни юртбоахама станце даннеех, минеральни удобренеш органическичарца вIашагIа а эль техача, «безостая-1» яхача сортах долча кIий хьувкъам хIара гектара тIара 7—8 центнер лакхагIа хул, алхха цхьа минеральни удобренеш техача хулчул.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенешка хьежжа укх гаргарча шерашка промышленносто юрта боахама дукха тергьа лаьттагIара тIайоала хIамаш лораю эффективни химически средстваши оасарна къовсам лоаттабу препараташи. Декхар сенах латт аьлча из латт цу химически средствех эффект йоккхагIа йолаш пайда эцарах.

Химизаци ярен лаьтта леладара культура лакхъярен ларда тIа еррига ча юртбоахама культурай хьувкъам лакхбаро, йоах дIахо докладчико, шерра торонаш хьаелл доакъарий база чIоагIъяра, доахан дебадара, дулх, шура, кхийола маьхера кхачан продукташ дикка дукхагIа яхара.

Даьча лоархIамаша хьалхьох, республике йоаккхача хьайбай продукце керттера тайпаш 1970 шу тIаккхоачаш колхозашкеи совхозашкеи соалдарчул 3,5—4-зза дукхагIа хила деза хилар. Республика Госплано а юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерства а даьча лоархIамех хьайбай продукташ яхара цу тайпарча боарамга кхачар дукха хIара шера доахаш дола доакъараш 3—3,5 миллион тонн доакъарий единицага кхоачадаза е хIара гектара тIара 8—9 эзар доакъарий единица аккхаша яргьяц. Цунна дуввзденна хьайбай боахам дегIабоалабара республикана хьалхашка латтача доккхийча декхараш дIадехаргда доакъараш дика дукхагIа доахилга.

Хьайбаш концентрированни доакъарашца Iалашделга тIехьарча эргIах лоархIаш йола практика карлахъа хиларех во могайир КПСС Централъни Комитето.

Партийни организацеш, производственни управленеш, колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла ба зоотехнически нормах доахаш хоа тIара оалазараши кхоабилга Iалашдергдолча боарамe хIара колхозеи совхозеи доакъараш хулга вIаштIехьдаккха.

Декабрьски Пленума решенешка, ховш мадарра, белгалдаьд хьайбай боахама эша химически продукташ Iалашъергйола гIулакхаш. Колхозашкеи совхозашкеи укх шерре а денз дукхагIа ийертъя карбамид, доакъарий дрожжеш, витаминаш, антибиотикаш, биостимулятораш, микроэлементаш, дизенфектораш, дарбаш а кхыйола а препараташ. Парторганизацей, боахамий кулгалхой декхар да дIахо хьайбай боахам дегIабоалабара химически средствех бизза а нийса а пайда эцар.

Цунна цхьана чIоаггIа уйла тIаахийта еза белокаш дукхагIа йоахха культураш кхеяра. Хий долен мошек дика доакъарий дукхагIа далар дукха чакхдоаладеча гIулакхашта шиъ диле дика горох, доакъарий хоаш, чана, хIаьта иштта чипках сенах из хьалжагIаш дукхагIа дIадоала.

Ховш да, укх шера дукхачей колхозашкеи совхозашкеи доахан доакъарашца, къаьстта а концентрированнийчарца, Iалашдара гIулакха цIенхаштта халонаш тIакхаьча хилар. Цудухьа парторганизацеш, производственни управленей, колхозийи совхозийи кулгалхой сагота дола декхар да доакъарех пайда эцилга дерригIа вIаштIехьдаккхар, Iа дIаккхача хана доахан тIера ца дилийтар а хьайбай продуктивность лахъелга Iалашдар а.

Юрта боахама химизаци яра шеррача программо, йоах нов. Титова, йоккхий торонаш хьаела юртбоахама производствана интенсификаци яра. Колхозий, совхозий, производственни управленей кулгалхой декхарийла ба производство квалифицированно, Iилма ларда тIа лелае. Цу гIулакха церна цIенхаштта новкъостал де деза юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министерства, опытни станцеша, лакхерча дешара заведенеша, Iилма-тохкама институташа, республика производственни управленей специалисташа.

ЧIоагIа маьхера инициатива хьахьоккхар ГрозНИИ а минеральни удобренеш, ядохимикаташ, гербицидаш нийса етта ховргдолаш колхозий, совхозий, производственни управленей болхлошта агрохимически кийчо яр дукха социалистически яхь лаьначен агрохимически лабораторешца вIашагIтIехьйоахача, хIаьта иштта цу лабораторешта кадраш кийчъеча а. Республика производственни управленешта новкъостал де вала декхар тIайийцачен гор. Грозне промышленни предприятей а коллективашо.

Доклада тIа йоцила моттиг хетаяьй тIехьаяъа колхозашки совхозашки организационно-боахама гIулакхашта чIоагIъяра, уж кадрашца Iалашъяра дешашта.

Парте обкомо, горкомашa, партийни комитеташа, Министрий Совето, юртбоахаме продукташ яхарен кийчъярен министерство, производственни управленешa хIанз кхы а чIоагIагIа болх лелабе беза илебна кхетам лакха бола, парте халкъен гIулакха мутIахьа бола, экономически эсала колхозашки совхозашки тIехьасаш хилар сихха дIадаккха йиш хиларах тешаш а из де хоргдолийта бола организаторски похуностеш хьахьоржара.

Вай лоархI, бокъонца бола патриоташ, бокъонца бола коммунисташ, парте тIехьехамах гIад а бола тIехьаьхсача колхозашки совхозашки балла гIоргбола дика организатораш вайна шиъера кIезига хорибоагIарг ца хилар.

ТIеххьара къамаьл чакхдоалаш докладчика дуаш КПСС ЦК декабрьски Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашдара лоархIамера хьал хиларах тарра, организаторски политически болх тоабеза барг ца хиларех.

ХIанз дувцар да партийни комитетий организаторски политически болх лакхагIча боарамга кхоачабеш айбелга, из айха бувзам болаш лелабелга, царош харжара, дIанийсъяра, кхера гIулакх тоалоега, болх кхоачамбаьбий хьожаш лоаттабу тIехьожам чIоагIбелга. Партийни комитеташ декхарийла я производства дешаш хьалда а кхетамца а деладе, уж квалифицированно гIулакх доазаш къестаде, кхера коммунистически хетам балара дешашка дукхагIа хьежа.

Вай чуденнад кердача шера чу — семилетка пхьалагIча шера чу. Еррига промышленни предприятей, гIишлоний, колхозий, совхозий, производственни управлений, министерствай, ведомствай коллективий декхар сенах латт аьлча, из латт, кердача шера хьалхарча денношка а денз республика халкъа боахама дерригa доакъош дегIаяхара лакха темпаш Iалашъярах.

(Докладах бола прения 3-ча агIо тIа).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

ЗАКОН

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума соцам чIоагIбара хьакъехьа а Нохч-ГIалгIай АССР Конституци (Керттерча Закона) 44, 63, 65, 67 статьяшта хувцамаш юкъедаьхьара хьакъехьа а

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета соцам бу:

«Нохч-ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста Министерство, продовольственни товарий промышленноста Министерство, ягтача промышленноста Управлени дIаяккхара хьакъехьа» 1963 шера 6 мае Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо баь соцам чIоагIбе.

Цунга хьежжа Нохч-ГIалгIай АССР Конституце (Керттерча Закона) 44-ча статьяна юкъера «Моттигерча промышленноста Министерство, продовольственни товарий Министерство, ягтача промышленноста Управлени» яха дешаш дIадаха.

Нохч-ГIалгIай АССР Конституце (Керттерча Закона) 63-чеи 65-чеи статьяшта юкъера «моттигерча промышленноста» яха дешаш дIадаха.

Нохч-ГIалгIай АССР Конституце (Керттерча Закона) 67-ча статья тIа «Грозне» яхача дешаел тIехьагIа «Гудермеса» яха дешаш оттаде.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель И. АЛМАЗОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь В. САМШИКОВ.

г. Грозный.
1963 шера. 30 декабрь.

КПСС Нохч-ГIалгIIай обкома пленум

ДОККХИЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ТIАХЬЕХ!

Дош лу КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара нов. Лепинайна. — Декабре хиллачу КПСС ЦК Пленума химически промышленность сихха дегIайоалларен химически продуктех халкъа болхаме шерагIа пайда эцарен йоккха программа оттаяьй вайна хьалхашка, аьлар цо. Заводской района къахьегамхоша дег тIера къобалъю Пленума решенеш. Лакхдуш латт политически производственни хьинар. Семилетка валови продукци арахецара пхе шера план 5 декабре кхочашъяьй предприятей коллективаша. Хаьал дуь ди хьалха кхочашъяьй 1963 шерара план а, планал совгIа арахийцай массехк миллион сома мехьа продукци.

1963 шера химически промышленноста эша оборудовани арахецара заказаш дизза кхочашдаьл арматурни завода коллективо. Грозненски нефтемаслозаводо юртбоахама эша 51 тонн мехкдаьтта ростови вещество арахийций.

ДIахо а хими дегIаккхуллара доккхий деккараш хьалхашка латт района къахьегамхошта. Укх гергтарча денощца болх бе йолайолийтаргья синтетически этилови спирт арахецаргдола шоллагIча очереда объект. Лоаццача хана хьажа деза оборудование болх мишта бу, карерзае еза технологически процесс. Укх шера болх бе йолайлийта еза 21-1А яха крекинг-заводера установка, нефтемаслозаводера парафин хьеду шоллагIа очередь. Каьйола химически промышленноста лоархIаме объекташ. Иштта чIоагIа лоархIаме да болх беш йола предприятеш эргайовхаш тоаяр, цар низ совбахар, балха юкъе керда технологи автоматизаци юкъеяккхар, арахеца продукци дукха хилийтар.

Цхьабакъда, белгалдоаккх оратора, парте обкома хьалхарча секретара нов. Титова маьллара дукха кхочамбоацараш да района промышленни предприятей балхе юкъе. ХIинз а йолаш я тIехьаюса предприятеш. Уж хьалха латтакара тIехьаккхе еза.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенейца хетаьь партейни собранеш чаккхьайнай массе предприятешка. Коммунисташа болх тоабара тIаербаьь йола дукха предложенеш тиййнай. Химехлаьца 70 лекци йийшай, хIаьта иштта дукха кинофильмаш а хьекхай къахьегамхошта.

Нефтехимикашта чIоагIа новкъарле я, йоал-нов. Лепинас. Кийча латта нефтепродукташ хьинахьа дIа ца кхаьаро. Из бахьан долаш вIаштIехьдалйи ассортиментах продукци арахецара план кхочашъе. Цхьайола моттигаш хул кийча продукци дIаикхьа моттиг а йоацаш иа бедалех юкъе а дIаеш. Машиникаьъа отделени (нов. Кичик) «Главнефтеснабтен» (нов. Кочаров) гIулакхаш дика лела а, цхьабакъда, технологашта-м хоккха зе хул.

ДIахо а нефтехими дегIаккхулара эшаш я летгIа ремонтии баьа. тоале деза оборудованена капитальни ремонт елга. Из гIулакх бахьанце ивст-каста йох установкаш. Шоашта хьалхашка латта декараш дизза кхочашдара шерра яхь йоаржаеш ба района къахьегамхой. Семилетка йаккагIча шера план хаман хьалха кхочашъяра яхь йоаржаьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоагIача завода болхлоша. Оаза новкъостал дергда юртбоахама къахьегамхошта.

Трибуна тIа воал Грозненски совхоза директор нов. Шаго. ДуккхагIа юртбоахамо продукташ яхара эгара лоархIаме гIадар лаьттах нийса пайда эцар долга вов тхона, йоал оратора. Цулуххье хIара гектара тIара дуккхагIа ялат даккха гIерт тхо. 1963 шера дика ялат хьувкъадир совхози болхлоша, тIехкхочашйир паччайьалихенна ялат дIадалара вадаьи.

Цхьабакъда, тха хьокхамаш кхи а дукхагIа хургдар нагахьа санна еррига торонех пайда ийца бахаре. Кхочамиллал комбайнаш ца хилар бахьан долаш дукха тоадир ялат чувцийга.

Совхкара гIалаташ кхета а даь дикагIа бIаьстанна кийчо е гIерт совхоза механизатораш укх шера. ДуккхагIа дIалоргья пайде луш йола культураш — горох, чина, шекара свекла. Нов. Шагос дел юртбоахама министерства, опытни стакцеш шекара свекла чудара бокъонца механизаци ира дашаргIйобар.

Хиш деккаш 700 гектар лаьтта да совхозе. 1957 шера дехз оттаьь я цу лаьтта хай йиллара проект. Бакъда из болх бокъонца чаккхаьккхабац хIанз а тIехьа. Цу гIуланха эшаш бола специалисташи механизмаш яц совхозе.

ДIахо нов. Шагос йуш укх шера тешшаме ялат хьувгьадара шоаш даьраш. Ханнахьа лаьх ваьккхай ззьь, цкьан гектара тIа цхьаьна центнер суперфосфат тохаш минеральни удобрени тесай. Ялат дIадийнача цкашка чоудргья аммиачни селитра а. ДукхагIа пайда эц оаза моттигерча удобреннеех а. ХIанз бIаьстан балхашка кийчлуш ба совхоза механизатораш, сиха вIальош иа юртбоахама техника ремонт яре белхеш.

Тха совхоза керттера продукци шура я, аьлар оратора. Iаьальмате дукха кхочамбоацараш да хьайбай болхаме. 68 процент ма-ра кхочашъьеш дIадахача шерара пачхалкхех шура дIахла-рз валя. ДукхагIча даьтъе хьайбай боакем юхаббеттер иэашита доаьар иа хилар да. ДукхагIа шура яккхара а цунга дIабола мах лоабара а чIоагIа Iаткъаш да кхочам хилалы хий иа хилар а. БIарчача шера дукхьал хай кхухьаш 14 машин лелаю совхозо. Цо аьаьа санна лакху хьайоаккхача шурайга дIалодар. Цу даьъе тхоашта новкъостал дар лех аз КПСС Нохч-ГIалгIIай обкомегара, Министрий Советагара.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша деташ гIоздаькхад юртбоахама беррига къахьегамхой. Iаьальмате йоккхий торонаш хьаел ахархочоа химе. Царех пайда эцар тха керттера декхар да.

Химически промышленность сихха дегIайоалларе дош дийцача КПСС ЦК декабрьски Пленума решенена чIоагIа дегаш айдаьба тха болхлой, йоах ацетонови завода директора нов. Пелевина. Цу Пленума сийна къаьхетама вахте а этта 113 процент кхочашъяьй цар 1963 шера план. Растворитель хьаера технологи кхачан бедада ларда тIа латташ яр хьалха. Хьоара бедална болх беш хиннача тха заводо 1960 шера массехк миллион пунт хьоар дIадахийтар. Технически гIулакхашта дIауха кхачан бедал кIеангъяра хьиндехьарча парте решенешца хьежна хьоара метта 70 процент шекара промышленноста отходаш ухийт оаха хIанз растворитель йоаккхаш. Из гIулакх дIадолалдича деза дукхха эзараш тоннаш хьоар кхолаьа пхан.

СССР микробиологе института болхлоша цхьана хIанз керда технологи кийчъяьй, цу ларда тIа болх беш я бардах витамин Б-12 а йоалаш йола биостимулятор хьеш йола установка. Цул совгIа вIашагIъеллай саго эпаш йола медицински витамин В-12 хьеш йола опытно-экспериментальни установка а.

Iаламате во леладу вай аькаьза партей правительстваи решенеш кхочашъяра гIулакх, йоах оратора. КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советаи решенех чIоагIдаьд витамин В-12 яха доакъара стимулятор ю цех хьалхелга. 1 миллиони 200 эзар сом да цунга дIадахийта лаьрхIар. Хьакхьаьй 1964 шера йола цу цеха производственни план е. Цхьабакъда, из цех хIанз а хьаъе а йоланьеи.

Обкомо шоаза вай решенеш В-12 ихвча биостимуляторех хьайбай болхаме пайда эца ьына. 12700 кубометр хьайир из дIадахача шера хьакхарчаштех ноатIарча оалхазараштен лаьрхIа, цхьабакъда колхозашеи совхозашен дIайихьар 500 кубически метр мара ац.

Юртбоахама продуктах яхарен кийчъярен министерства болхлошта Пленум хулча хана дагейох из препарат. Пленум хилале хьалххагIа соахка бахьхар уж хьаяв мел йихьай В-12 аьика справка яхьа, хIаьта тахакара пленуче хилалехьа ши-кхо ди хьалха а баьхкабар. Тханцита ухачул бакъахьадар Министерства болхлой колхозашкеи совхозашкеи а укаш цар из мел йихьай в цунан мишта пайда эц а хьежаре.

ДIахо къамал дир Грозненски химически завода директора нов. Шилова. — Химически завод Нохч-ГIалгIIайчен йоккхача химе хьалхара предприяти я, — аьлар во. Цул коллективо дукха болх баьб фенол, ацетон, синтетически спирт дуккхагIа арахецара, технологи эргайовхаш тоаяра, оборудованена модернизаци яра. Проектни мощностах дийрхIачул кхоаза дуккхагIа продукци арахецу хIанз заводо. Инженерий, техникий, аппаратчикий, слесарий, механикий, лаборантий творчески хьинарах хьадалнад из беркат.

Грозненски фенол мехка кьича предприятешка арахецарчул дукхо я дарегIа да. Газах синтетически спирт доаккхийга вIаштIехьдаьккхаро миллионаш пунт ялат кхычехьа хIадахийта йиш хиливтай. Грозначе химикашна хьаю полиэтилен, синтетически дубителаш. Семилетка шерашка дегIаденад валови продукци арахециига. Бакъда, дIадахача шера план кхочашъянзар тха заводо.

Заводе полиэтиленах хьеш йолча турбех шерра пайда эц халкъа боахаме. Уж дIанхухь мехка дукххача районашка, цхьабакъда, тамашийна дале а вай республике пхьакха пайда эцац царех. Цхьайолча кулгалхошна пхьакха лоархIам боацаш леладу из гIулакх. ГОСТА бокъонаша яхача тайпара-м иц уж, хIаьта а уж дарегIа турбаш дукха еваш моттигаш я вай республике.

Укх шера заводо соавкарчул дукха а дукхагIа химически продукци арахецаргья, йоах нов. Шилова. Синтетически спирт арахецаргдола керда мощностаи карерзае езаш я, хIаьта къахьегама оасарле лаккхьара эргайнъа тоае езаш а болх беш йола цехаш а. ХIанзчул тIехьагIа хьалхе еза цхьайола установкаш, юкъеяхьа еза керда химически процессаш. хIана аьлча 1965—1970 шерашка наьха сагие дегIадоаладе деза химически продукци арахецаьга.

Тха коллективна хьалхашка латта декхараш бехктохаче а доккхий а да. Цулухьа вIенаьь дIадаха деза химически предприяте боал кхабетта кхочамбоацараш а, йоах оратора. Шенхаштта тIехьадусача доакъех да гIишлош елга. Цул бахьан планированни нийса вIаштIехьа ца яккхар да. ДIадоладенна 1964 шу, хIаьта гIишлонкой хIанз а шоай фу де деза иа хоаш бац.

ХьатIаккхаьай завода болхлой транспорташ Iаламбара доаш къоастаде деза ха а. Наьха дукха ха йох балха хьабоагIаш а юха вIаболхаш а.

Парторганизаце, болхлой, специалистий кIерах нов. Шилова дош лу КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхочашъяра низ иа кхобеш шоаш къахьегартхьаврах.

Дош лу Наурски производственни управлене парткома секретара нов. Пожидаева. КПСС ЦК декабрьски Пленумо цIаьхха а хьаьехар парте дерриге а советски халкъа вахар тоалара леладеш хилар, — йоах цо ше къамаьл де воалуш. КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша хьалхашка оттадаь 1964 шера деккхараш кхочашдара гIулакхаш чаккхдоахаш ба хIанз Наурера коммунисташ. Агрозоотехнически дешара кружокашка, механизаторий всеобуча, къастача программах болх беш йолча кружокашка тайп-тайпара минеральни удобренеш Iомаеш. юртбоахама культураш хьувкъара бола цар лоархIам боаьаш ба колхозийи совхозийи болхлой. 1000 — 1200 саг хургья хIанз дешаш.

Дукха минеральни удобренеш кхаьчай боахамашка тIехьаьрча хана. Массехк эзар центнер азоти фосфори тессай гурахьа ялат дийнача кхашка. 964 гектара подкормка яьй. Хийцай дIадвача лаьттай структура. ДукхагIа ялат чуча лерхI оача укх шера, йоах оратора. цу хьакъехьара расчеташ а йоалаю.

Керда культура—дута дIаде нолалургда управлене боахамаш укх шера. Из культура во хилаи тха боахамашка. соахка 60—70 центнер ьалар хIара гектаре тIара.

Сона хетачох, йоах дIахо нов. Пожидаева, минеральни удобренеш дифференцировани ехка езаргья Наурски управлене кхашке. хIана аьлча шой эргалонаш йолаш я аз район. Масала, «Наэтеречныйи», «Гвардейскийи» совхозий лаьтташ «Терек» яхача совхозечул дикагIа да. Хьалхарие шин совхоза кхашка дIайийна хIамаш дикагIа хьувкъаргья. Долча, удобренеш а лаьтта хьалучув лоархIам е беш дуккхагIа пайда луча дукхагIа ехка еза. Из болх нийса чакхбоаккхалургба нагахьа санна лаьтта а дIатовсаш йола удобренеш а бокъонца йовзаш. Iомаьь хуле. Агрохимически гIулакх вIаштIехьдаккха тхоашта новкъостал дергда мот сона Грозначе крекинг-заводо, йоах оратора. Лабораторей заведующеллен лаборанталлен кьожабе безе лакха квалификаци йола нах, хIана аьлча моллагIволча агрономата леладургда из гIулакх. Уйла йича бакъахьа я дIаюха уха республикански а районий а агрохимически лабораторей вIашагIъехкача. ТIаккха къоастадулургда малагIча районе малагIа удобренеш еза. ХIаьта цхьаькха а да. Минеральни удобренеш яххара машинаш эш. Ужаш а хала еза.

Минеральни удобренеш ехкар аьнна ледара дита йиш йолаш дац комсий бешамашкен ковртол ювча лаьттен кхо дехкилга. хIана аьлча минеральни удобренеш ялат дувча лаьттахта тоъал мара иц.

ДIахо Пожидаева дуйц 1964 шера ялат хьувкъадара наурски коммунисташа дIадолаьь дика гIулакх. ДикагIа болча производственникашта, йоах во, бригадашта звеношта керте а утташ ялат, шекара свекла хьувкъаяра къовсам дIаболабаьб. Ханахьа кийчбаьб оаха лаьтта хиш декка нах, уж шоай гIулакх довзаш иа хилча хаво пайда лургбац.

Хьансарча парте укх тIехьарча шерашка чаккхдоахача гIулакхаше Iаламате чIоагIа дегаш гIоздоах кагирхой, аьлар ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара нов. Голыгина. Иштта дегаш уроттадаьь КПСС ЦК декабрьски Пленумо а. Нохч-ГIалгIIайчен комсомольцашен кагирхошен хьинаре дакъа лоац республика халкъа боахам дегIабоалабеш.

Синтетически спирт дахкара шоллагIа аргIа — ерригсоюзни ударни комсомольски гIишло лоархIаш я. ЧIоагIа къахьег шига кагирхоша. Цар кхетаду ударни фронта хьалхарча мутIаршка шоаш латтийга. ЛоархIамера объекташ сихагIа болх бе йолайийтара шоай низ кхобац комсомольцаша.

Нов. Голыгина кхы а доаладир вай кагирхоша шоай даьй революционни традицеш сийленца дIахо хьош хилар хьагойташ дола масалаш.

Комсомольцашен кагирхошен лира къовсам лоаттабу кхочамбоацарашца. Цар хьинаре дакъа лоац хIаман къом бара болха юкъе. хIара дешна къовсам лоаттабу мехкдаьттех мехкдаьтта продукташ йоарца. 1963 шера кходаьа эзараш тонн мехкдаьтта.

ВЛКСМ производственни управленей комитеташка хIанзале дукха балхаш даьа юртбоахама химизаци яра, минеральни удобренеех кхетамца пайда эцара. Къона механизатораш хьалха латт социалистически яхье.

Оаха дех боахамий кулгалхошкара, аьлар нов. Голытина дIахо, агрохиме дешар вIаштIехьдаккха комсомольцашта новкъостал дар. Тхона бакъахьа хет Наьсарера Серноводски юртбоахама техникумашка агрохимически школаш вIашагIъехкача. Цига торо хургья минеральни удобренеех нийса пайде эца. Къона полеводаш, механизатораш Iомаю.

Нов. Голыгина белгалдаьккхар цхьадолча боахамий кулгалхоша юрта боахама къонача къахьегамхошта химически дешар Iомадара новкъарле ец хилар. Из гIулакх вIалла ла мегаргдолаш дац. Юрташкара кагирхой хими Iомае безам болаш ба, из доккхий хьувкъамаш чуэца йиш хулийташ вола ахархой гIонча хиларах тара. ВЛКСМ производственни управленей комитеташ, иштта комсомола обком деккарийла а механизаторий дешар шорвара, юртбоахама механизаци яра хьинаре къовсам лоаттабе.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша, аьлар Шаьла производственни управлене парткома секретара нов. Османова. Iаламате чIоагIа дегаш уроттадаьд юртбоахама къахьегамхой. Вай мехка химически промышленность дегIайоалларо йоккхий торонаш хьаела цIенхаштта юрта боахам дегIабоалабара а.

Нов. Османова дIахо дийцар дIадахача шера Шаьла производственни управлене къахьегам хоша даьха тоаламаш. 1962 шерачул дукха дукхагIа чуийцад ялат, дукхагIа яьккхай шура. «Дружба» яхача совхозе хIара гектара тIара 220 центнер свекла чуийцай. ДикагIболча свекла делераша 400—450 центнер свекла яьккхай хIара гектара тIара. ХьажкIаш лелаеча механизатора нов. Зармаева хIара гектара тIара 60 центнер фуъалъьха хьажкIаш чуийцай. Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я.

Дукха балхаш даьа дIахо юртбоахама продукташ совъялара а. 20 эзар гектара тIа минеральни удобренеш ехкай, укх шера шоза дукхагIа дIалоргья горох. иштта дукхагIа дIадургда баьца дзараш, хоартолаш. Дика тоаламаш даьхад хьайбаш леладераша а.

Цхьабакъда, кхочамбоацараш а да тха балха юкъе. Ледаре латт дикагIбарий опыт балха юкъекхухьилга, иштта кхы дукха а. Партиони управленей хIанз хоадамболаш дола гIулакхаш вIаштIехьдаккха балха юкъера кхочамбоацараш дIадахара. Ерригача бригадашка, фермашка, отделенешка хьожабе лаьрхIад коммунисташ, комсомольцаш, дикагIбола специалисташ. Парткома аппаратера а кхыйолча организацешкара а хIанзале колхозашкен совхозашкен хьожаваьа 20 саг. Бакъда, республикански организацешкара цу хьакъехьа новкъостал дац тхона.

Шаьла партейни организаце, аьлар нов. Османова кхамаьа йистедоалаш, де мел дезар дергда КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш нахе шерра дIайовзийтара, хIаьта уж толамца кхочашъе беррига къахьегамхой оарцагIбахара. Дизза кхочашдергда управлене къахьегамхоша укх шерара социалистически декхараш.

Химически промышленность сихха дегIайоалларо тIаерзаьь йола КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш дог гIоздаьлла тIаийцай советски каха, — аьлар «Малгобекнефть» НПУ кьоадагIча промысла заведующе нов. Паука. — Мехка экономика айара, юртбоахам тоабара, наьха ваьл-торо лакхъяра парте ю йоакхо я из. МагIалбикерчен Горагорскерчен мехкдаьттахоша толаме кхочашъяьй дIадахача шера задани. Планал совгIа Даьхена деннад эзараш тоннаш «Iаьржа дошува». Дикиа лоалаьа мехкдаьтта тоннага дIалодар, лакхъяьй къахьегама оасарле. МагIалбика - Вознесенски майдаи тIа цахаддаш дегIаух мехкдаьтта доаккхилга. Укх шера а совхкарчул дукхагIа довккхаргда из.

Цулухьа вIенхашта тоабе беза буртя деттача организацей болх. Мелови тIоанашкара мехкдаьтта доаккха дукхагIча хьагье чакхдаьвнад, хIанз хы а кIоартдала деза — лохерча мелови тIоанашка. Бурув деттарий болх во вIаштIехьбаккхарала цар технологически дисциплина во хиларази совгIа кхы а да кхочамбоацараш. Тоъаш ца оборудовани, бурув деттеи обсадни турбаш, вIаштIехьдаккхадаш болхлой ханахьа буровойшка дIанхухилага.

МагIалбикерчен Горагорскерчен мехкдаьттахой йоккхий торонаш я дукхагIа мехкдаьттех газ никха. Мича хьоргья газ? Хьалха санна факелашка йоагаергья из? Мел дола зе хул паччахьаьлкхенна из бахьанце! Массанена ма хой газ химически промышленноста эша дика бедал йолга. Парте обком хьажа еза Вознесенск — Грозный яха газопровод сихагIа хьалъяьь кхарга. Эргаьлкиа тоае еза Бори-Су яхача участкера компрессори станци а.

ДIахо бытови обслуживание гIулакхаш тоадар дех нов. Паука. Серго цIерахча кердача гороае нах 7 эзар саг, цхьабакъда, укхаза иц е клуб, е культура Дворец. Цу дешна йоакхо иц «Грознефтен» МагIалбика горисполкомой. Кхочашъяц транспорт. Хlара денна эзараш топнаш мехкдаьтта луча магIалбикахошта кхочам хилаал транспорт яла еза.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенешна дегаш гIоздаьхача МагIалбика мехкдаьттахоша кьинаре къахьегаргда сихха химически промышленность дегIайоалара.

Мехка мехкашна юртбоахама продукци хилийтара халкъо лоаттабеча къовсаме дикка дакъа лаьцад тха производственни управлене, аьлар Сунженски управлене начальника нов. Горошко.

Тlехьарча 10 шера дикка лакхденнад юртбоахама продукци йоаккхиаен йоххиаен, чIоагIъенний колхоза экономика, дукха гIа хинпад колхозашка хьийгача кьих дIалур а. 1953 шерапа нийсдича 31 процент дуккагIа дIаюв хIамаш, хIаьта кIа шозза дуккагIа дув. Пхеза дукхагIа да чуцаьца ялат, цу даьъе кIа 7.5-зза, баьца даараш—3,2-зза. Чудена валови ялат дукхагIа хилар аьзха из дукхагIа дIадерах доацаш лаьттешарча балхий культура лакхъяларахи дикагIа хьувкъача фух йола ялат дIадераки да, дукхьад «безостая-I» яхача фух кола кIа шара дех тха колхозашие гураьха.

Нагахьа санна 1953 шера шагора лаьрхIача хIара гектара тIара ялата 6 центнер чуеналье, дIадахача шера дерриге балхаш агротехника мехкхара дар бахьан долаш 20,6 центнер ера, хIаьта хьажкIий, баьца даарий, кхача культурий хьувкъам 4-зза лаккхбеннаб.

Ялати доакъара культураш дукхагIа чукхахьерах торо хилар колхозий хьайбаш дебада а. Нагахьа санна 10 шу хьалха тха колхозий 6 эзар бежан мара хиннадене, хIанз 22 эзар да, хIаьта 4 эзар мара ца хиннa етт, хIанз 8 эзар ба. 1953 шерачул 7,2-зза дукхагIа йоакхх шура, кхозза дукхагIа доакхх дулх, фуъаш — пхезза. 10 шу хьалха доккхаш хиннача шоьзза дукхагIа деххар дулх, хIаьта шура ийсазза дукхагIа еххай, пхезза лаккхьеннай колхозий ахчан доходаш.

Оаха кхетаду, йоах оратора, цу нах кхочамбе йиш йоацилга, нагахьа санна хиш деккача лаьттах бокъонца пайде эцаш хилча тхоай колхозашца юртбоахама продукташ кхи а дукхагIа йоакхаргхилар а. Цул совгIа, кхочамбоалаш балха юкъебоаллаеньн оаха хьалхо латтача хьажкIаш леладерий, доаркхой чхьбарий опыт.

Сунженски производственни управлене коммунисташен къахьегамхошен чIоагIа кхобалъаь тIаийцай КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш. Тха управлене боахамашта Iаламате боккха лоархIам болаш хIама да химизаци. Укх шерре а 5 центнер лакхбе лаьрхIад оаха ялатий культурай хьувкъам.

1964 шера 5400 тонн минеральни удобренеш еннай тха колхозашта. Царех 2700 тонн дIатессай оаха 11 эзар гектара тIа, гурахьа дийнача ялата подкормка яьй, бIаьсталера подкормка е кийчлуш да. Минеральничарел совгIа органически удобренеш а ехи оаха кхашка, хIанзале дIайихьай 50 эзар тонн кхо, гурахьа дулаи хий дилла. Оасарша къовсам лоаттабе кийчлуш да тхо хIана.

Юрта боахам тоабара декхаш кхочашдара ядраш вu. Цулухьа колхозхошка а специалисташка а дешийташ да тхо хIанз. Цхьа эзар совгIа саг ва тха дешаш. ВIашагIъехкя оаха лаккхача хьувкъамий бригадаши звеноше. Уж деррига балхаш чаккхдаьхача торо хургья ялат дийнача лаьтта хIара гектара тIара 5 центнери, хIаьта дерригача лаьттара 12 эзар тонн совхкарчул совгIа чуп. ТIаккха йиш хургья хьайбаш концентраташца Iалашде а цар продуктивность лакхъе а.

Трибуна тIа воал Грозненски нефтемаслозавода воккхагIа вола оператор нов. Волошин. КПСС ЦК декабрьски Пленума балха юкъе дакъа лаца ираз кхаьчар сога, аьлар во. Iаламате чIоагIа пешпоаккхаш йола торонаш гуча. яьхар Пленуме дIахо халкъа бохам дегIабоалабара, халкъе хьал торо лаккхъяра.

Коммунистически къахьегама предприяти яха сийлен цIи лелаеча тха завода коллективо доаккхал деш яр карагIдаьмнача толамех. Уж да а дар доккхий толамаш. Цхьабакъда, Н. С. Хрущева докладо хьагойтар тхона пайда ца эцаш дукха торонаш йолга. Уж торонаш йийцар завода коммунисташа КПСС ЦК декабрьски Пленума решенешта хетаьь хиннача собранешка.

Химически промышленноста лоархIаме бедал кургйола дукха продукци арахеца йиш я тха укх шера. Нагахьа санна заводи технигашен гIишлошъерашен хьинар совдаькха хьахьете, хьалхарча квартале эзараш тоннаш парафин арахецаргья. Цо торо хулийтаргья кхачан промышленноста дIайолха хьоакалаш кхое. Из Iаламате лоархIам болаш гIулакх да. ХIанз заводе декабрьски Пленума решенеш толамца кхочашъергйоле гIулакхаш вIаштIехьдоахаш латт. Цкъадаш бала юкъеккхухьаргда кердадер. Торонаш йоккхий а. Кхетамца пайда эца безе царех.

Тха завода коллективо дика кхетаду колхозаштен совхозаштен промышлени предприятешца шефство лелаир эша лоархIаме да. Цулухьа оаха лаьрхIад Шелковски производственни управленеца шефство лелае. ХIанзале дукхха балхаш даьд цу хьакъехьа. Бакъда, из чоалхане болх шиика оагIорахьара вIаштIехьбаккха беза, хIана аьлча тхона дика довзаш юртбоахама хьалаш. Шоашта эшаш дола керттера гIулакхаш белгалдаха деза юртбоахама специалисташа. Дукха за йоацаш Шелковски производственни управлене лабораторе заведующий керттера агронома хилар тха завода лабораторе. Царна шоашта пайдане хIамаш дукха корадир цига. Цу гIулакхо хьагойт шефски болх вIашш бувзаш болаш лелабе безилга.

Тха завода коллективо беррига низ, хьинар, хьекъал оарцагIдаьккха къахьегаргья КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш гаргтарча хана толамца кхочашъяра.

ДIахо къамаьл даьча облсовпрофа председатела Сапальниковэа дийцар партейни организацей тьалхлемпа йоакха хими хьаера профсоюзаша лоаттабеча къовсамах. ХIанз КПСС ЦК декабрьски Пленума хинначул тIехьагIа кхы а чIоагIбеннаб из къовсам. Химически промышленноста предприятешкеи стройкашкеи шера хьаржай социалистически яхь. хIоаттIа теркам тIабахийтаб цура торонаш оарцагIъяхара. Заводашкеи стройкашкен дукхагIа хинаб производства новаторашн хьалха латтарашка, химически промышленноста болхлоштен гIулакхерча нахан юкъе 70 процент гаргга ба коммунистически къахьегама тIехьарча яхье дехъаловаш.

Химически промышленность дегIайоалларе доаттабеча къовсама къахьегамхой теркам иэш а чIоагIагIа тIабохийтаргба профсоюзаша, йоах оратора. Из декхар толамца кхочашдара ва дезар да химически промышленносте болхлой дикагIа къахьета лог доатIаргдола гIулакхаш вIаштIехьдахар. Хоаш долчо тайпара, халкъа боахама производственни доакъошка къахьегама материальни безам тIабахийтара принципий ларда тIа алапеш нийсдеш да. Цунца дувзадеина алапеш лакхлу. Химически промышленносте 16 процент лаккхденнад уж, 70 процент болча химически промышленносте болхлоша кхипремиальни системах нйду алапеш. Укхаза балха керттера стимул преми а. Цхьабакъда премиальни оплате нийса лелаяц. Цулухьа химически промышленносте боли беча наьха алапей гIулакхашна хьожаргйолаш я облсовпроф. Болх беча наьха балха дукхагIа безам тIагIоргболча тайпара вIаштIехьдаккха деза из гIулакх.

ДIахо дуйц оратора, химически промышленносте предприятеш хьаера дешаш къестадеш болхлой къахьегам лорабара дукхагIа теркам тIабахийта безаш хилар. Химически завода администраце а КъилбаседаКавказа совнархозе мехкдаьтта чакхдоаккхачен химически промышленносте управлене а бокъонца терко иц цу гIулакха. Дукха кхочамбоацараш доахк оборудованехи технологехи. Феноли ацетони доаккхача цехашкара аппаратура а гIоагIIача болатах яь яцар, хIаьта дикка аппараташи оборудованни къайлача помещенешка латтар. Уж кхочамбоацараш дIадаха дийзар. Цхьабакъда, цехашка хIанз а да пхьалола кхочамбоацараш. Къахьегама хьалаш маьшара дац, из чIоагIа зеине да.

Доккхе кхочамбоацараш да болхлой медицински гIулакхашта Iалашбара даьъе а. Грозненски химически заводерча лорий пункта вIаштIехьдалац тIалатта ленхараш кхочашде. воркI хила везача кхоъ мара вац цига лор. царех а шиъ пенсе ваха ха йолаш ва. Из города уназдIено лорашра отдела бехк ба.

Вай декхар да химически заводашка механизаци дикагIа хургйола гIулакх дар, оборудованена герметизаци яр, автоматически процессаш юкъейоалар. Из гIулакх даим дагалоаттаде деза.

Трибуна тIа ва «Грознефтехимстрой» яхача треста управляющий нов. Линкова.

КПСС ЦК Пленумо химически промышленность сиха дегIайоалара программа тIаэцарех чIоагIа дегаш айдена ба «Грознефтехимстрой» гIишлошъераш, йоах оратора. 1962 шерачул 34 процент дукхагIа даьд 1963 шера гIишлошъяра - монтажни балхаш. Грозненски химзаводе, нефтемаслозаводе, кхыча предприятешка хьаьй керда производственни мощносташ. Синтетически спирта производства шоллагIча аргIан балхаш йистедоахаш ба болхлой хIанз. Дуккхача бригадаша толамца кхочашъю [illegible].

Цхьабакъда еррига трест хьанийцача болх дика лелац. Грозненски химзавода объекташ хьалъяра план кхочашъянзц дIадахача шера. Цхьадолча даьъе цу гIулакха бехке яр ханнахьа материалаши оборудованни хьа иа яйта предприятеш яр, хIаьта гIишлош ерий а дацар херрига вIаштIехьа. КIезига дац цар балхаца а кхочамбоацараш. Керттера вIаштIехьабаккхи [illegible] механизмех бокъонца пайда эцац.

Дукха балхаш да нефтехиме объекташ хьалъерашта 1964 шера хьалхашка латтараш. Уж дикхарийла ба гергтарча хана Грозненски химзавода синтетически спирта цехеи нефтемаслозавода парафинови цехеи шоллагIча аргIан балхаш даь даха. Соахкарчул 30 процент дукхагIа хургда семилетка цаккхлагIча шера треста болхлой де деза балхаш. Керабача шера программа кхочашъелургья нагахьа санна треста коллективо еррига торонех пайда эце.

Цхьабакъда, 1964 шерара «Грознефтехимстрой» бухахь кхочашдара треста новкъостал эш Къилбаседа-Кавказа совнархозегара а «Главсевкавстройгара» а. Цунна а эгара хьалха производственни база эш, иштта механизмаш эш. Цар оагIорахьара хIана укх сахьате новкъостал кIезига да треста, йоах оратора. Иштта белгалдоаккх цо заказчикашен шоай керттерча управленей треста хIанз а 1964 шера план хьеенна ца хилар.

ГIишлошъераша, йоах оратора, ше къамаьл дах воллаш, шоай ма кхобертбац балхашара кхочамбоацараш дIадахара а КПСС ЦК декабрьски Пленуме хьалхашка оттадаь декхараш кхочашдара а.

(ДIаьллер 4-га оагIо тIа).

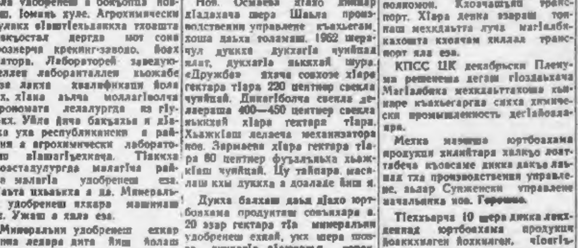

СУРТА ТIА: Пленуме дакъалаьцархой (аьрдехьара аьттехьа) И. В. Рельве — Карабулакски бурув деттача контора бурильщик, М. Д. Герасименко — Грозненски опорно-пункта совхоза воккхагIа мала ва Iу, М. Эсмуханбетов — Социалистически Къахьегама Турпал — «Шелковскай» яхача совхоза воккхагIа мала ва Iу, Х. А. Бетигов — «Терек» яхача совхоза 5-ча отделени управляющи.

Я. Татарова сурт.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА ПЛЕНУМ

ПАРТЕ СИЙЛАХЬ-ЙОККХИЙЧА ПЛАНАША ДОККХИЙ ГIУЛАКХАШ ДАРА ТIАХЬЕХ

(Йистедоалар. Долалур 2-чей 3-чей агIонаш тIа).

«Назрановский» совхоза болхлоша КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш мишта кхоачашдо дийцар цу совхоза директора нов. Льянова. Керттера теркам тIабахийтаб минеральни удобренештен кхашка хий диллараи, хьувкъамаш дакхдара тешаме торонаш уж хиларах тарра, аьлар цо.

Цхьабакъда, де доладаьр хьалхара юкъйгаш мара яц. Лаьттан боахама шерра химизаци яра ерригача торонех пайда ийцабац. Из хьахьокх укх тайпарча масало а. Хьакхаьчача ерригача минеральни удобренеех бизза пайда ийцабац хIанз а. Ерригача управлене 1300 тонн минеральни удобренеш латт кхашка дIа ца хьож.

ХIанз удобренеш кхашка дIакхухьаш ба совхоза механизатораш. Тхоға туковн сеялкаш я, цхьабакъда цу гIулакхна лаьрхIа йола кхи тайпа техника кIезига я. Оаха дийхадар самолеташ кхийта, аьнка, дале а из деккар кхоачашдалар тха.

ХIанз хIара шера дукхагIа хургья минеральни удобренеш. Цудухьа чIоагIа лоархIаме да уж дIаоттае моттиг вIаштIехьъяккхар. Цу гIулакхна къаьстта помещенеш е даьрхIад оаха. Цу хьакъехьа довкъостал эш тхона юртбоахама продукташ ахарен кийчъярен министерствагара.

Боахама экономика айяра боккха лоархIам болаш да юртбоахама химизаци ейта, хиш декхача лаьттаех бизза пайда эцилга.

Кхы дIахо ла мегаргдац боахам тIехьа латтилга. Ерригa торонаш оарнагI а яьха рентабельни хилийта еза совхоз.

ХIанз механизатораш чуййина, бIаьстан балхашка техника кийчъеш ба. Толамца кхоачашъю план. Хаьал хьалха трактораштa ремонт е дош деннад цар. Шин сменах болх бе йиш хургйолаш трактористаш кийчбу совхозе курсашка.

Трибуна тIа ваьлар юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министр нов. Слюсарев. КПСС ЦК декабрьски Пленумо, аьлар цо, белгалдаьккхад мехка халкъа боахам дIахо дегIабоалабарен халкъа хьал-торо лакхъярен доладаькъаш. Пленума решенешта къаьстта теркам тIабахийтаб юртбоахама химизаци яра. Цу хьакъехьа дийцар нов. Слюсарева.

ДIадахача шерашка минеральни удобренеш геттара кIезига яр вай республике. Цу балха вайга йоккха опыт еце а, цхьадолча боахамашка дика пайда эц минеральни удобренеех. «Горячеисточненский» совхозе минеральни удобренеш кхашка яхиярах чIоагIа лакхделар хьувкъамаш. Цуна доалаха уллача «Старо-Юртовский» совхозе, минеральни удобренеех пайда ца эцар бахьан долаш, хьувкъанзар цIаташ. ЛоархIаме гIулакх тесса ладелга да из.

Дукхача боахамашка ийса товсац удобренеш кхашка. Нагахьа санна калийни ярaш хуле, уж товс, нагахьа санна калийни удобренеш ца хуле суперфосфат тосс. Из нийса дац. Цу гIулакхо пайда ца баларал сонгIа зе ду. Юртбоахама химизаци е йоккха говзал эш. Цудухьа лерттIа вIаштIехьдаккха деза химически дешар Iомаделга.

Декабрьски Пленуме къаьстта теркам тIабахийтаб агрохимически гIулакх вIаштIехьдаккхара. Вай республике хIанз вIаштIехьйоахаш латт агрохимически лаборатореш. Цу гIулакха керттера агрономаш занятешка бохийтаргба Къилбаседа - ХIирий юртбоахама институте. Химически дешар Iомаде болабенна6 колхозашкеи совхозашкеи.

Ховш долча тIапара колхозашкеи совхозашкеи техника тоъац удобренеш дIаккхахьа.

«Сельхозтехника» республиканска объединене болхлоша минеральни удобренеш дIаккхахьа кийчъяьй кхо дIаккхухьаш хинна машинаш. Цар къахьегама опсарле 3—4-зза лакхагIа я туковн сеялкаех. Из опыт дIайоаржае еза республика дерригача боахамашка.

Нов. Слюсарева йоагIача бесса нийса тIаацанзар ацетонови завода директора нов. Пелевина министерства болхлошта яь критика. Б-12 яхача витаминах дерттIа шоаш пайда ца эцара тайптайпара бахьанаш лаха гIертар из.

* * *

Дийцача дешах Пленумо сопам тIайийцар.

ХАННАХЬА ЯРГЬЯ РЕМОНТ

230—250 саг хул хIара денна тха совхоза юрта боахама техникан инвентаран ремонт еча мастерскешка къахьегаш. Ставропольски края Георгиевски производствени управлене механизатораша даьча кхайкарала дег тIара ваьнна а хиина ерригача машинашта а иштта инвентара а хаиал хьалха ремонт яь яккха, аьнна, тIайийца социалистически декхараш сийленца кхоачашдара шерра ях а йоаржаь къовсам дIаболабир тха механизатораша, из къовсам ди тIахьа чIоагIлуш а боагIа.

1963-ча шера 4-ча квартале тоаяьй оаха 37 трактор, 22 комбайн, ерригa хIана ин дьина сеялкаш, нохараш, иштта кхирaш. 4-ча квартала план дукха тIехкоачашъяьй. Укх квартале тоаяь араьннай 3 трактор, товеш латт 22 трактор, 6 комбайн, кхийола техника, царех цхьайраш укх денношка арайргйолаш я я. Ремонт бригадно - узловой хьисапе ю оаха.

Двигателаш товеш, царна обкатка еш, доагора аппаратура, электрооборудовани тоеш а ба йоккха опыт йола механизатораш. ХIаьта тракторий тIехьашкарен хьалхашкарен соанаш, гусеницаш, цар чаркаш, передачай коробкаш, иштта кхираш а тоеш я отделенешка вIашагIьехка ремонтни бригадаш. ХIара бригада а иштта механизатора а шоай декхараш къаьгга довза а довзаш уж кхоачашдара низи хьинари ца кхоадеш къахьег, хIаьта тха ка йода къахьегама доккхий толамаш даха а.

Дика болх бу двигателаш тоаеш волча говзача слесара Олейник Ивана. Сахьата механизм санна болх беш хул цо тоабаьчул тIехьагIа кхьметтел геттара тишбенна бола мотор а. ХIаьта цхьа бахьен а цун эшаш хIама дитац цо. Иштта тешаме кхоачашлу шийна тIадилла декхар доагора аппаратураштa ремонт еш волча Кириченко Ивана, двигателашта обкатка еча Донцов Романа, геттара доккха гIо ду ремонтникашта коммунистически къахьегама бригада токараша Тумгоев СаIида, Сагов Бексолта, Мартазанов Махьмада. Шоаш бахьан долаш цхьаккха а гIулакх юкъагIа дитац тракторий тIехьашкарен хьалхашкарен соанаш тоеш болча Эстоев Хьаж-Бикара, Эсмуранев Джабраила, Аушев Асхьаба, иштта кхы дукхача механизатораша а.

Юрта боахама инвентара ремонт ейга дика вIаштIехьдаьккхад опыт йолча механизаторо Арапханов Хьасана. хIанзза а тоаяь яьннай дукхагIа йола инвентарь.

Техникен инвентари тоаяра хьалха латт СурхотIарча отделене Д. Эсмуранева кулгалду бригада. хIаьта шоай ерригача техника ремонт яь яьннай Аьтти-Юртарча отделене бригада коллектив. Укхаза дика къахьег Алиев Суламбека, Моржоев ИсмаIала, Мальсагов Джабраила, кхычар, дIаюка тела вымпел яьккхай цу бригадо. Ханнахьа хийчъяь яргья тха совхозера юрта боахама техника. Ия тоаяь ниххара, низи, хьинари кхоадац оаха.

А. ТОРШХОЕВ.

Наьсарен производствени управлене «Назрановский» совхоза юрта боахама техника ремонт еча мастерска заведующи.

Тоабе болх

КПСС ЦК декабрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета кхоалагIа сессех сийна социалистически ях а йоаржаяь, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета чуйоагIача болхлошта набор еча отдела болхлой коллектив хаиал хьалха, 20 декабре кхоачашйир болхлошта набор яра шера план — 107 процент, цу даькъе сезонни болхлошта — 109 процент, массаз а болх бергболча кадрашта 105 процент.

1962 шерарчул 9 процент дукхагIа хьожабаьб болхлой 1963 шера, план 11 ди хьалха кхоачашъяьй. Квалификаци дикагIа йола болхлой дикка дукхагIа хиннаб.

Цхьабакъда, новкъа дале а, болхлой оргнабора ерригa а пункташ яц бе беззача тайпара болх беш. Масала, Шаьле, Наьсарен, Урус-Мартана, Шелковски, Ведана Советски районий пункташа кхоачашъяьйц болхлой оргнабора план. Цу пункташ болхлоша шоай торонашка хьежжа болх баьбац, наха юкъе массово-хьехама болх баьбац цар.

Ер шу парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча даьхача толамца дог гIоза шу хулга вIаштIехьдоаккхаргда оттела коллектив.

В. ЦИЦКИЕВ.

КЪАХЬЕГАМ БЕЗАРИЙ СЛЕТ

Слет хилалехьа хьалхарча дийнахьа гулбеннабар алхлагIча республикански дешархой производствени бригадай, звеной вахалаш Грозне. ЧIоагIа сакъердаме салеIар цар цу дийнахьа — Грознерча изобразительни искусства музее, кинотеатрашка, цхьайолча предприятешка хилар, хIаьта сарахьа слете дакъа лоацараш вIашагIкхийтар республика пионерий ЦIагIа. Шеи фусам-даьша хьаьшашта доккха концерт оттадир.

ШоллагIча дийнахьа, 8 январе слета дакъа лоацаш хинна 400 сонгIа саг гулбелар Грознерча № 1 йолча школа-интернате.

Слет хьаелл Наьсарен-Вокзаларча № 13 йолча школа дешархой производствени бригада дикагIйолча хьажкIаш лелаечо Кодзоева Лидаси Аргунски юкъерча школа производствени бригада дикагIйолча комбайнера Медницев Василеи. Гулбенараша чIоагIа тIоараш детташ сийлей Президиуме хорж Никита Сергеевич Хрущев керте латта Централи Комитета Президиум.

Эггара хьалха къамаьл де дош лу ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай комсомола обкома секретара Е. П. Голыгина. Нов. Голыгина къаьстта лувц республика дешархой производствени бригадаша даьча дикача балхех, хьалхашка латтача доккхийча декхарех.

— 12370 дешархочо — дешархой производствени бригадай доакъошхоша даьча балхай рапорт Iодеш Эльмурзаев Герсолда, Шулякина Любас.

86 дешархой производствени бригадашеи 178 звеношеи 400 гектара тIа хьалкхеьй 300 эзар центнер тайп-тайпара юртбоахама продукташ. 1963 шера дешархой производствени бригадаша шоаш хьалкхедаь фу — 25400 центнер да. 1964-ча шера 100 эзар гектар лаьттан тIа дIадувргда из. 2300 дешархочо механизатора говзал Iомаяьй, 100 гектар сонгIа долча лаьтта опытни балхаш даьд. Шишу да Троицкa дешархоша шоай хьалашка хьажкIашта, баьца даьрашта микроэлементаша влияни мишта ю хьожаш балхаш ду. Цу гIулакхо пайда лу: хIара гектара тIара 60 центнер баьца дааращ чуйийцар цар. Рапорта тIехьарча дешаша йоах — «Тхо чIоагIа доккхал деш да республика къахьегамна тхоай къахьегам а хилара!»

Рапорт дIалу КПСС Нохч-ГIалгIай парте обкома хьалхарча секретарага нов. Федор Егорович Титовга.

Цул тIехьагIа нов. Титова къамаьл ду. ЧIоагIа доашхаш а гулбенначар теркам тIабодаш а дар цо даь къамаьл:

— КПСС ЦК-ас вайна хьалхашка оттадаь декхараш а доккхий а сийлен а да, цудухьа уж кхоачашдара низ а хьинар а ца кхоадеш къахьега деза. ДукхагIа юкъеоза беза производствени бригадашка дешархой. Къаьстта теркам тIабахийта беза кхаь дешa: кхашка хиш даккара, химизацена, механизацена.

Трибуна тIа воал Аргунски юкъерча школа дешархой производствени бригада бригадир Яков Ким. — ВорхI шу да Аргунски юкъерча школа дешархой производствени бригада болх беш йола, аьлар Кима, цу хана деиз дукха толамаш даьхад бригада. Дукха дешархой ба хIанз тха школа йисте а яьккха колхозашка, совхозашка дика специалисташ — комбайнераш, трактористаш болаш балхаш деш. 70 сонгIа саг ва бригаде 150 гектар лаьттан тIа балхаш деш. Бригада массехк звенона йийкъа я. 1963-ча шера хIара гектаре тIара 55 центнер хьажкIаш чуйийцай бригада. 1964-ча шера дешархой производствени бригада шийна хьалхашка доккхий декхараш оттадаьд. Духхьал дешарал, болх барал сонгIа дика салаIа а хов дешархошта, М. Ю. Лермонтова цIерахча театра спектаклашка хьеж, культура Шеи художественни самодеятельносте дакъа лоац, дийша а дийше цхьана дувц книжкаш. Цхьабакъда, — йоах дIахо Кима, — тха балхаца нийслу кхоачамбоацараш а. Цуи керттера бахьан да «Шалинский» совхоза кулгалхоша тха балха боагIаш бола теркам ца бар. ХIара шерра шера оаха дIадуаш дола лаьтта тхогара дIа а даьккхе тхона кхыйола участок лу. Тхога я тхоай ши трактор, хIаьта кхыйола инвентарь яц тха. Цу гIулакхага хьажа беза совхоза кулгалхой. Массехк шу да тха производствени бригада вай республике хьалхара моттиг лелаю, хьалхле тхоашка йолаш къахьега лаьрхIад оаха 1964-ча шера а.

ДIахо къамаьл даьча Нестеровски юкъерча школа производствени бригада бригадира Цветков Анатоле дийцар шоай балхах а дешарах а лаьца.

— 200 саг юкъевоагIача тха бригада дикка балхаш даьд дIадахача шера. Цхьабакъда кхы а доккхагIа да де дезараш. Тхона тIачIоагIдаьд 1000 гектар лаьтта. Цох бизза пайда эцаргба оаха.

— Тха цIенача дег тIара салам да республика дешархой производствени бригадай яхлагIча слете дакъа лоацачарга, — аьлар Урус-Мартане производствени бригадай цIерах къамаьл даьча дешархочо Гучигов Алимаде. Лакха хьувкъамаш даьхад тха бригадаша 1963-ча шера. ДIайийнача 370 гектар лаьттан тIа «Круг грозненский» яхача хьажкIий хIара гектара тIара 65 центнер чуйийцар оаха. Цун керттера бахьан да гIулакх дика дар.

ДIахо къамаьлаш даьча Наурски района «Калиновский» винсовхоза дешархой производствени бригада бригадира Саппера Нелле, Каргалински юкъерча школа бригада бригадира Дубов Николайс, Сержень-Юртарча 6 шерарча школа бригада бригадира Хамельханова Майлата, укх тIехьарча шерашка хьалхле лелаеча Троицки дешархой бригада бригадира Бычкова Валис дийцар шоай балхах, де дезачох лаьца.

Къамаьл даьча агронома — Iилманхочо, Каргалински сортоиспытательни участка заведующе Александр Павлович Штырлова дийцар ше ворхI шера кулгалдеча Каргалински юкъерча школа дешархой производствени бригада опытни балхах.

ЧIоагIа тIоараш деттарца тIейийцар зале баьгIачар Наьсарен производствени управленерча Долакоарча юкъерча школа дешархой производствени бригада цIерах къамаьл даь Батыжева Роза. Из тамаш а яцар! Наьсарен районерча 17 производствени бригадаша тIаййнад хIара гектара тIара 100 центнер хьажкIаш чуэца. Къилбаседа-ХIирий АССР Заманкульски юкъерча школа дешархой производствени бригада социалистически яхье еха. — КПСС ЦК Пленум хиначул тIехьагIа тхона хов, — аьлар Розас, тхоашта хьалхашка латтараш доккхий декхараш долга. Оаха дош лу къахьегама байрахх дакха лелае, коммунисташта тара хила! Шеиача дег тIара ала дог лоагIа цу къонача йоIага — хьакъала хилба шун сий дола къахьегама никъ!

Слете къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра нов. М. У. Умарова слета доакъошхой тIахьийхар Даьхе сийна къахьега, дика деша.

Цул тIехьагIа слета доакъашхоша 1964-ча шера декхараш тIайийцар.

Зале гулбеннараша чIоагIа тIоараш детт КПСС Централи Комитетага, Н. С. Хрущевга дохьийта письмо Iоайийшача.

ДIахо ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. Е. П. Голыгина дIакхайкадир ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома а просвещене министерства а дIаюха тела ЦIа байрахаш № 1 йолча Аргунски юкъерча школан Троицки юкъерча школан дешархой производствени бригадашта хьожаяь хилар. Иштта дешархой производствени бригадашта дIа-юха тела цIе вымпелаш а, Сийлен грамоташ а, мехала совгIаташ а тийлар.

Слете дакъа лаьцар КПСС Нохчий - ГIалгIай обкома секретараше ж. Б. Г. Габисова, М. А. Доронова. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателя заместителя нов. Т. В. Кодзоевас.

Слет йистеньча республика пионерий Шеи художественни самодеятельноста коллектив слета доакъашхошта доккха концерт делар.

Сурта тIа: республика дешархой производствени бригадай 6-ча слета доакъашхой (аьрдехьара аьттехьа) Орджоникидзе цIерахча станица юкъерча школа дешархо Лазарева Валя, Чечень-Аульски 11 шерарча школа дешархо Салиев Турпал, Орджоникидзе цIерахча станица юкъерча школа дешархо Маркова Тамара, Сержень-Юртарча юкъерча школа дешарко Хабатаева Лейла стенда юхе.

И. Татарова сурт.

СТУДЕНТАШ ЭКЗАМЕНАШ ДIАЛУШ БА

Йолаеннай вай республикерча институташка, техникумашка Iан сессе экзаменаш. Дика хIалуш ба экзаменаш Грознерча мекхдаьтта института студенташ. Эггара хьалха экзаменаш дIалуш ба строительни, механически, геологически факультета цхьоалагIча курсий студенташ. Цхьацца шиша экзамен мара дIаенна еце а гучахьнад студенташа экзаменаш дика дIалуш хилар. Къаьстта дика дIалу экзаменаш технологически факультета студенташа. ХIаьта салоIаш бац строительни механически факультетий йиълагIчеи пхелагIчеи курсий студенташ а. Специсциплинай курсови проекташ дIалуш ба уж.

Ю. ФАТЬКИЙ,

Грознерча мекхдаьтта института студент.

САТИЙНА ЯЦ АУДИТОРЕШКА

Сатийна яц укх деношка пединститута аудиторешка. Йолаеннай Iаи хаиара экзаменационни сесси. Очно а заочно а дешабагIараш ба экзаменаш дIалуш. Дика дIалу экзаменаш историко-филологически факультета йиъ лагIча курса гIалгIай группаерча Х. Гандалоева, Д. Горбаковас, М. Льяновас, нохчий группаерча Д. Деудова, М. Мацаева, С. Дутаева, иштта кхычар а. ИиълагIча курса студентий экзаменаш дIаялара сесси хаиал дукха хьалха йолаеннай, хIана аьлча кастта практике баха беза цар. Студенташа шоай практика дIахьорть гIалгIай группа Наьсарен районерча школашка, хIаьта нохчий группа Шаьле районерча школашка. Практикана кулгалдеш хургба дика опыт йола къахьна хьехархой Д. Д. Мальсагов, Т. Т. Мальсагова, И. Арсаханов, Я. Эсхаджиев, иштта кхыбараш а. Из я студентий тIехьара практика.

Иштта дика дIалу экзаменаш заочни отделене историко-филологически факультета шоллагIча курса гIалгIай группа студенташа а.

Хь. ИНДАРБИЕВ,

Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен пединститута студент.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (нохчий меттала); 6.45 — эшараш; 6.50 — хоамаш передачай программей; 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор; 8.20 — «Сердало» газета обзор; 8.30 — молдавски музыка концерт; 8.45 — пионераштеи школьникаштеи передача (нохчий меттала); 16.00 — передачай программа; 16.05 — «Къахьегами ирази» — яха литературни передача (гIалгIай меттала); 16.25 — эшараш; 16.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — «Заводской марка сий долаш хилийтара» — передача (нохчий меттала); 17.00 — Къилбаседа Кавказа машинаш билла бIаь шу дуе. Передача (эрсий меттала); 17.15 — эшараш; 17.20 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — Кагирхошта передача (нохчий меттала); 18.18 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.33 — Юрта боахама болхлой заявках оттадаь концерт.

УКВ: 9.05 — «Кливера цIа» — музыкальни очерк; 9.45 — фортепьяни оркестрах лаьрхIа А. Аренске концерт; 10.10 — «Хьалхарча безама станци» — радиопостановка; 19.00 — «Московский сайре» музыкальни передача; 20.00 — «Маьр-нана» — радиопостановка (нохчий меттала); 20.50 — советски композиторий произведенеш тIара симфонически концерт; 21.30 — «ДIа ма ле пачхахьо» — радиопостановка; 23.15 — «Эстрада дукха езараша» — концерт.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — передачай программа; 18.25 — телевизионни керхадераш (эрсий меттала); 18.40 — араэхьарча политически гIулакхий хьакъехьа комментатор къамаьл; 18.55 — киножурнал; 19.05 — радион телевидени Къилбаседа-ХIирий оркестре концерт; 19.55 — передачай программа; 20.00 «Деррига я аламашта дус» — Ленинградски театра спектакль.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовоший улица, 15. Телефонаш: редактора вах. — 2-07-01; бехктоакхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахама шоттойи отделай — 2-28-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-28-72.

«Грозненский рабочий» издательства типография, Революции проспект.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции.

СФ02010 Заказ № [illegible]

СОВЕТСКИ ДЕЛЕГАЦИ КУБЕ

ГАВАНА, 9 январь. «ПРАВДА», «ИЗВЕСТЕ», ТАСС КОРРЕСПОНДЕНТАША ХОАМ БУ:

Кубера советски делегаци дIа-хьа а йодаш мехка гIолла хьожаш я. Самарлийнахьа Мансанильо яхача кубински городе портен яха хилар КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК секретарь Н. В. Подгорный керте а латташ йола делегаце группа. Къаман кулгалхой социалистически революце Единни парте шоллагIа секретарь, Куба революционни гIерзашкарча низий министр Рауль Кастро шийца а волаш городага, Фидель Кастро керте а волаш «Гранма» яхача кхуна тIара Куба паргIате бахьанце къовсам лоаттабаь денал дола нах Iобесса хиннача моттиге «Камило Сьенфуэгос» яхача школьни городокага, Мансанильона йистте хьалъеш латтача йоккхача водохранилищага хьежар делегаци.

Камагуэй яхача городе яха советски делегаце шоллагIа группа вIашагIъеттаелар социалистически революце Единни парте провинциальни кулгалхой членашца, провинцерча партийни профсоюзни активаца, моттигерча организацей вIалашца. Провинце промышленни предприятешка хилар советски хьаьший, чIоагIа безаме къамаьлаш хилар цар къахьегамхоща.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПРЕЗИДЕНТА КОНГРЕССЕ ЯХЬИЙТА ПОСЛАНИ

ВАШИНГТОН, 9 январь. (ТАСС). Селхан мехкарча хьалах лаьца конгрессага послани яхьийтад США президента Линдон Джонсона.

«Уж нийса хилар бахьан долаш Джон Фитцджеральда Кеннеде планаши программаши» чакхъяхара тIахьийхар Джонсона.

«ТIеххьара а вай тIаккхуш дола керттера декхар да, — аьлар цо, — тIом боаца дуне».

«Вай декхарийла да, — аьлар Джонсона дIахо. — вояй цхьоагIонхошца цхьана Малхбоалеи Малхбузеи къовсташ долча аьлеина тIий тиллара йола керда торонаш лаха, кхерам тIаеттача деналах ца а дохаш, кхы кIезигагIа доацача деналца кердача соглашенешта наькъаш а лохаш, догдоахилга чIоагIъеши цхьаннена а Iоттаре йоацаш йолча соглашенешта».

ВIашагIкхийтта Штаташ декхарийла я, аьлар президента, ший тIема низ лаьгI ца балийтен «паргIатон гIулакх лорадара», кийча хилеи.

ТIахьожамеи доаккхаш - доаккхаш герз дIадаккхареи хьакъехьа керда гIа баккха декхарийла да вай, йоах послане тIа. Женеве вай керда предложенеш а лургья цу хьакъехьа. Уж предложенеш цIенъяь хьаювцанзар Джонсона.

«Кхыметтел соглашени йоацача хьалашка а воашта эшачул сонгIа герзаш Iоаде гIерта а, кхыбараш хьалхьоабеш а дукха рузкъа зехьа доадеш а хургдолча тайпара тIема низ боарамал тIехбаккха гIерта а дезац вай, — аьлар цо дIахо.

Цу декхара хьисеп а деш, аьлар президента, укх финансови шера обогащенни урах хьаелга 25 процент чухиахьа даккха, йиъ плутониеви реактор, дукха лоархIаме йоаца дукха тIема объекташ дIакъовла лерхI вай.

Джонсона юха а юха а кертагIа даьккхар, ший тIема кийчонна кIезигбе лерхIаш-м яц США, аьнна, цу гIулакха хьежадеш дола аха беркатегIа хургдолча тайпара доаде лерхIаш и.

Космически аренаш тохнилга дIахо йодача хана а де дезилга белгалдаьккхар Джонсона ший послане тIа. Нагахьа санна из вIаштIехьа хуле, кхыча мехкашца цхьане а, нагахьа санна иштта дикъа ца долаш хуле, шоаш цхьаь а, хоадамболаш къахьегаргда ВIашагIкхийттача Штаташа, аьлар Джонсона, укх итт шера Бетта тIа саг Iовоссавара.

Керттера терко США чурча хьала тIайохийт послане тIа. Послане тIа белгалдоаккхача тайпара, США бахача нахах пхелагIча даькъе Iалаьмате йоккха хало тIалоаттаеча Америка ВIашагIкхийттача Штаташкарча къелалца а, бе болх ца хилараца а, расови дискриминацеца а. Иштта кхыча гIулакхашца а лоаттабеча къовсама шерра, цхьабакъда, юкъара программе хьалхашка оттаю Джонсона.

1963—1964 шера США пачхьалкхен бюджет кIеаиг-дукха чухиахьа йоалаш хилар а иштта хьаккхайкадир Джонсона.

МАШАРГАХЬА БАЬККХА КЕРДА ГIА

ПАРИЖ, 9 январь. (ТАСС). Нагахьа санна керда советски предложенеш тIайийцачеи чакхъяьхачеи адамашта хьалхашка керда торонаш хьеллалургьяр машарга бодача новкъа гIолла дIахьалхашкахьа дахара, аьлар цIи хезача французски писателя, Дерригдунеи Машара Совета члена Жак Мадоль ТАСС-а корреспондентага.

Шена дог-уйла долаш мел болча наха дов, Н. С. Хрущева послани из дIаккхаьчачар цIенхаштта Iомаяр. Шеко йолаш дац, Советски правительства керда машарера инициатива дунеи халкъашта юкъера кхоххам кIеьдбара новкъостал деш хилар. Къовсам тIа йола территориальни доазонцарех проблемаш къестаеча хана низ юкъе боаккхаргбац аьнна дунеи халкъашта юкъера договор даро аттача доахаргдар хIанз тайп-тайпарча мехкашта юкъе гIатта кийчлуш доле довнаш.

Германски шин пачхьалкхе цу договоря юкъехкаро, аьлар дIахо Ж. Мадоль, дикка чIоагIъергьяр Европера кхерамалеи машари, хIана аьлча Малхбузеи Германе хIана а бакъдаь дIатIайийцадац шоллагIа дунеи тIом чакхбаьннaчул тIехьагIа оттадаь доазонаш. Советски правительства е яхаш йола дунеи халкъашта юкъера соглашени керда лоархIамера гIа хургбар «шийла тIом» дIабаккхарга бодача новкъа гIолла боаккхаш бола. Цо йиш хулийтаргьяр тIахьожам а лоаттабеш массане а цIендаь герз дIадаккхара даькъе толамаш даха, дIахоачашдергдар цхьадолча даькъе ядерни тохкамаш дехкара хьакъехьара Договор.

Американски агрессораштен хуллал деш йолча пачхьалкхен къулбехьенавьетнамски карателаштен духьал тIагIертта чIоагIа къовсам лоаттабу вьетнамски халкъо. ТIемаш латтача районашка моастагIчун гарнизонех леташ ба партизанаш.

Сурта тIа: моастагIчоа никъ хоадабар духьа тIий дохадеш боахк вьетнамски патриоташ.

ВИА—ТАСС сурт.